

TÜRKİYE'DE MODA İLLÜSTRASYONUNUN GELİŞİMİ

MERVE ÖZEL

ARALIK, 2019

TÜRKİYE'DE MODA İLLÜSTRASYONUNUN GELİŞİMİ

MERVE ÖZEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GRAFİK TASARIM

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

ARALIK, 2019

TEZ ONAY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. M. Fazıl GÜLER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Ozlem Mutaf Büyükarman
Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Gürbüz Doğan Ekşioğlu
Danışman

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Gürbüz Doğan Ekşioğlu - Yeditepe Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Demet Karapınar - Yeditepe Üniversitesi

Prof. Dr. Hatice Öz - Üsküdar Üniversitesi

İNTİHAL

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

MERVE ÖZEL

7.12.2019

ABSTRACT

In this research, the history of illustration in Turkey and types of illustration were accompanied by examples under the title of the development of fashion illustration in Turkey, and some of the significant Turkish illustration artists were examined together with their effective works today. In addition, the following topics were discussed: fashion and fashion illustration, methods used in fashion illustration, different silhouette types, methods of obtaining silhouettes from printed sources, measurement and proportion on human body, head, portrait, hand, and feet drawings in fashion illustration, silhouette drawings in classic proportions and comparison of fashion silhouettes.

In the third section, the title of Development of Fashion Illustration in Turkey was supported by discussing clothing fashion from past to present, thinking that fashion illustration would change and develop in connection with fashion. Some of the important Turkish fashion illustration artists were examined together with their effective works today. Additionally, in order to access the qualitative findings of the research, the 6 question interview form was sent to 5 participants including fashion illustrators and academicians, and it was recorded, documented, organized, and interpreted.

Keywords: *Fashion illustration, illustration, fashion illustrator, fashion.*

ÖZET

Bu araştırmada, Türkiye’de moda illüstrasyonunun gelişimi başlığı altında; illüstrasyon, Türkiye’de illüstrasyonun tarihçesi, illüstrasyonun çeşitleri örnekler ile desteklenmiş olup, günümüzde etkin çalışmaları ile önemli Türk illüstrasyon sanatçılarında bazıları incelenmiştir. Ek olarak; moda ve moda illüstrasyonu, moda illüstrasyonunda kullanılan yöntemler, farklı silüet tipleri, basılı kaynaklardan silüet elde etme yöntemleri, insan vücudunda ölçü ve oran, moda illüstrasyonunda baş, portre, el, ayak çizimleri, klasik oranlardaki silüet çizimleri ve moda silüetlerinin karşılaştırılması konuları yer almaktadır.

Üçüncü bölümde; moda illüstrasyonunun moda ile bağlantılı bir şekilde değişip, gelişeceği düşünülerek geçmişten günümüze giyim modasından bahsedilerek, Türkiye’de Moda İllüstrasyonunun Gelişimi başlığı desteklenmiştir. Günümüzde etkin çalışmaları ile önemli Türk moda illüstrasyon sanatçılarında bazıları incelenmiştir. Ek olarak; araştırmanın nitel bulgularına ulaşabilmek için, 6 soruluk görüşme formu 5 kişiden oluşan moda illüstratörleri ve akademisyen katılımcılara gönderilerek, kayıt altına alındıktan sonra döküm haline getirilmiş, düzenlenerek yorumlanmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Moda illüstrasyonu, illüstrasyon, moda illüstratörü, moda.*

Annem ve Babam'a...

ÖNSÖZ

Türkiye’de Moda İllüstrasyonunun Gelişimi konusunda araştırma yapmaktaki amacım; konu ile ilgili yapılacak, Türkiye’deki yeni araştırmalar sayesinde, moda illüstrasyonunun önem kazanacağına olan inancımdır. Araştırmamın salt moda illüstrasyonu konusundaki, kaynak eksikliğinin giderilmesine katkıda bulunacağını düşünmekteyim. Günümüzde başlı başına sanatsal değeri olan moda illüstrasyonunun, moda ile birlikte gelişim içerisinde olduğunu düşünerek modanın tarihsel süreçteki yolculuğuna araştırmamda yer verdim.

Araştırmamın her aşamasında bana yardımcı olan, danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Gürbüz Doğan Ekşioğlu’na, çalışmalarım esnasındaki yönlendirmeleri ile, bana zaman ayıran sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Demet Karapınar’a ve her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkür ederim.

MERVE ÖZEL

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY	i
İNTİHAL.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖZET	iv
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
RESİM LİSTESİ.....	x
1.GİRİŞ.....	1
2.GENEL AÇIKLAMALAR.....	3
2.1. İllüstrasyon.....	3
2.1.1. İllüstrasyonun Tanımı.....	3
2.1.2. Türkiye’de İllüstrasyonun Tarihçesi.....	4
2.1.3. İllüstrasyonun Çeşitleri.....	10
2.1.4. Günümüzde Etkin Çalışmaları ile Önemli Türk İllüstrasyon Sanatçılarından Bazıları.....	14
2.1.4.1. Berat Pekmezci.....	14
2.1.4.2. Ethem Onur Bilgiç.....	16
2.1.4.3. Burak Şentürk.....	17
2.1.4.4. Murat Kalkavan.....	19
2.2. Moda İllüstrasyonu.....	20
2.2.1. Moda.....	20
2.2.2. Moda İllüstrasyonu.....	23
2.2.2.1. Moda İllüstrasyonunda Kullanılan Yöntemler.....	29
2.2.2.1.1. Kurşun Kalem ve Kuru Boya Tekniği.....	29
2.2.2.1.2. Marker Tekniği.....	31

2.2.2.1.3. Sulu Boya Tekniği.....	32
2.2.2.1.4. Guaj Boya Tekniği.....	34
2.2.2.1.5. Pastel Tekniği.....	34
2.2.2.1.6. Karışık Teknik.....	35
2.2.2.1.7. Dijital İllüstrasyon.....	36
2.2.2.2. Moda İllüstrasyonunda Kullanılan Farklı Silüet Tipleri.....	39
2.2.2.2.1. Basılı Kaynaklardan Silüet Elde Etme Yöntemleri.....	49
2.2.2.2.2. İnsan Vücudunda Ölçü ve Oran.....	50
2.2.2.2.2.1. Moda İllüstrasyonunda Baş, Portre, El, Ayak Çizimleri.....	52
2.2.2.2.3. Klasik Oranlardaki Silüet Çizimleri ve Moda Silüetlerinin Karşılaştırılması.....	57
3. TÜRKİYE'DE MODA İLLÜSTRASYONUNUN GELİŞİMİ VE ÖNEMLİ TEMSİLCİLERİN KONU İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ.....	66
3.1. Türkiye'de Moda İllüstrasyonunun Gelişimi.....	66
3.1.1. Türkiye'den, Günümüz Moda İllüstrasyon Sanatçıları ve Moda İllüstrasyonlarından Örnekler.....	88
3.1.1.1. Mustafa Soydan.....	88
3.1.1.2. Yiğit Özçakmak.....	90
3.1.1.3. Mehmet Ağar.....	93
3.2. Görüşme Dökümleri ve Yorumlar.....	95
3.2.1. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Türkiye'deki İllüstrasyon Sanatçılarının Bu Alana Yaptığı Katkılar İle İlgili Görüşleri.....	96
3.2.2. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Türkiye'deki Üniversitelerin İlgili Bölümlerinde Verilen İllüstrasyon Derslerinin Yeterliliği İle İlgili Görüşleri.....	98

3.2.3. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Tekstil Sektöründe Tüketimin Artması İle Moda İllüstrasyonuna İhtiyaç Duyulması Arasındaki Etkileşim İle İlgili Görüşleri.....	104
3.2.3.1. Görüşme formundaki ‘Tekstil sektöründe tüketimin artması ile moda illüstrasyonuna ihtiyaç duyulması arasında bir etkileşim var mıdır?’ şeklindeki üçüncü soruda geçen ‘tekstil sektöründeki tüketimin artması’ ifadesi ile ilgili bilgi.....	107
3.2.4. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Moda İllüstrasyonunun Türkiye’deki Yeri ve Geçmiş İle Günümüz Arasındaki Gelişimi İle İlgili Görüşleri.....	108
3.2.5. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Moda İllüstrasyonunun Müşteri ve Tasarımcı Arasında Kısıtlı Bir Yerde Olup Olmadığı İle İlgili Görüşleri.....	111
3.2.6. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Moda İllüstrasyonunu Daha Fazla Tanıtmak, Duyurmak İçin Yapılabilecekler İle İlgili Görüşleri.....	113
3.3. Görüşme Yapılan Katılımcılar.....	116
3.3.1. Mine Aydoğan.....	116
3.3.2. Nur Sezgin.....	119
4. SONUÇ.....	121
KAYNAKÇA.....	124

RESİM LİSTESİ

Resim 1. Tarih-i Hind'i Garbi'den bir illüstrasyon örneği.....	5
Resim 2. Cihannüma'dan İllüstrasyon Örneği	5
Resim 3. Çocuk Bahçesi Dergisinden	6
Resim 4. İllüstrasyonla Desteklenmiş Bir Otomobil Reklamı (II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki dönem)	7
Resim 5. İhap Hulusi Görey'in, Atatürk'ün İsteği Üzerine Hazırladığı Kapak Çalışması.....	7
Resim 6. Doğan Kardeş Dergisi Kapak, 1950, sayı: 209.....	8
Resim 7. İstanbul, Sanat - Edebiyat Dergisi Kapağı İllüstrasyon Çalışması, 1955.....	9
Resim 8. Said Maden Kitap Kapağı İllüstrasyon Çalışması, 1974.....	9
Resim 9. Günümüz İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek. (Süleyman Turan).....	10
Resim 10. Moda İllüstrasyonuna Örnek 1.....	12
Resim 11. Moda İllüstrasyonuna Örnek 2.....	12
Resim 12. Tıbbi İllüstrasyona Örnek.....	13
Resim 13. Yayın İllüstrasyonuna Örnek.....	13
Resim 14. Reklam İllüstrasyonuna Örnek	14
Resim 15. Berat Pekmezci'nin İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.....	15
Resim 16. Berat Pekmezci'nin İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 2. (Kapak Tasarımı)	15
Resim 17. Ethem Onur Bilgiç'in İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.....	16
Resim 18. Ethem Onur Bilgiç'in İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 2.	17
Resim 19. Burak Şentürk'ün İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.....	18
Resim.20. Burak Şentürk'ün İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek2.....	18
Resim 21. Murat Kalkavan'ın İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.....	19
Resim 22. Murat Kalkavan'ın İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 2.....	20
Resim 23. Müsahipzade Celal'in İllüstrasyonlarından Örnekler	24

Resim 24. Moda İllüstrasyonuna Örnek 1.....	25
Resim 25. Moda İllüstrasyonuna Örnek 2. <u>Marc Jacobs, 2018, İllüstratör: Karolina Pawelczyk</u>	26
Resim 26. Moda İllüstrasyonuna Örnek 3.....	26
Resim 27. Moda İllüstrasyonuna Örnek 4.....	27
Resim 28. Moda İllüstrasyonuna Örnek 5.....	27
Resim 29. Moda İllüstrasyonuna Örnek 6.....	28
Resim 30. Moda İllüstrasyonuna Örnek 7.....	28
Resim 31. Kurşun Kalem Tekniğine Örnek.....	30
Resim 32. Kuru Boya Tekniğine Örnek.....	31
Resim 33. Marker Tekniğine Örnek.....	32
Resim 34. Sulu Boya Tekniğine Örnek 1. (İllüstrasyon: Merve Özel).....	33
Resim 35. Sulu Boya Tekniğine Örnek 2. (İllüstratör: Katharine Asher)	33
Resim 36. Guaj Boya Tekniğine Örnek. (İllüstratör: Guy Francis).....	34
Resim 37. Pastel Tekniğine Örnek.....	35
Resim 38. Karışık Tekniğine Örnek.....	36
Resim 39. Dijital İllüstrasyon Tekniğine Örnek 1. (İllüstrasyon: Merve Özel).....	37
Resim 40. Dijital İllüstrasyon Tekniğine Örnek 2.....	37
Resim 41. Kolaj Tekniğine Örnek 1.	38
Resim 42. Kolaj Tekniğine Örnek 2.....	38
Resim 43. Moda İllüstrasyonlarındaki İdeal Güzellik Algısına Örnek Çalışma 1. (İllüstratör: Yiğit Özçakmak)	39
Resim 44. Moda İllüstrasyonlarındaki İdeal Güzellik Algısına Örnek Çalışma 2.	40
Resim 45. İnsan Vücudundan Farklı Şekilde Stilize Edilmiş Silüet Çalışmalarına Örnek. (İllüstratör: Molly Goddard).....	41
Resim 46. Moda İllüstrasyonunda Kullanılan Farklı Silüet Tiplerine Örnek. (İllüstratör: Gabriello De Surr).....	41
Resim 47. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 1. (İllüstratör: Laura Rose Samson)	42

Resim 48. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 2.....	43
Resim 49. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 3. (İllüstratör: Amelia Flower).....	43
Resim 50. Geometrik Şekillerden Yararlanılarak Çizilen Moda İllüstrasyonuna Örnek 1. (İllüstratör: Malika Favre).....	44
Resim 51. Geometrik Şekillerden Yararlanılarak Çizilen Moda İllüstrasyonuna Örnek 2. (İllüstratör: Stephanie Lai).....	45
Resim 52. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 4.....	45
Resim 53. Tavşan başı ile çizilmiş bir vücut olarak stilize edilmiş moda illüstrasyon örneği. (İllüstratör: Fifi Lapin).....	46
Resim 54. Gotik Tarzda Çizilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek. (İllüstratör: Jamie Lee Reardin).....	47
Resim 55. İnsandan Çok Farklı Bir Canlıya Benzetilerek Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyon Örneği 1. (İllüstratör: Alex Mattsson).....	47
Resim 56. İnsandan Çok Farklı Bir Canlıya Benzetilerek Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyon Örneği 2.....	48
Resim 57. Tamamlanmamış gibi stilize edilmiş moda illüstrasyon örneği. (Christian Dior tasarımlarından)	49
Resim 58. Basılı Kaynaklardan Silüet Elde Etmeye Örnek.....	50
Resim 59. İnsan Figürü Klasik Oran.....	51
Resim 60. Moda Çiziminde Figür ve Üzerine Giysi Yerleştirilmesine Örnek.....	52
Resim 61. Yüz Çizim Aşamaları.....	53
Resim 62. Moda Resminde El Çizimlerine Örnek 1.....	54
Resim 63. Moda Resminde El Çizimlerine Örnek 2.....	54
Resim 64. Moda Resminde Ayak Çizimlerine Örnek.	55
Resim 65. Moda Resminde Ayakkabı Çizimine Örnek.....	56
Resim 66. Ayak ve Baş Uzunluğu Birbirine Eşit.	56
Resim 67. Farklı Boyutlardaki Silüet Örnekleri.....	58

Resim 68. Farklı Duruşlardaki Silüetler	58
Resim 69. Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek 1. (İllüstratör: Hayden Williams).....	59
Resim 70. Klasik Oranlardaki İnsan Figürü Çizimine Örnek 1.....	60
Resim 71. Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek 2.	61
Resim 72. Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek 3.....	61
Resim 73. Klasik Oranlardaki İnsan Figürü Çizimine Örnek 2.	62
Resim 74. Klasik Oranlardaki İnsan Figürü Çizimine Örnek 3.....	62
Resim 75. Moda İllüstrasyonunda Farklı Yüz Çizimlerine Örnek 1.....	63
Resim 76. Moda İllüstrasyonunda Farklı Yüz Çizimlerine Örnek 2.....	64
Resim 77. Moda İllüstrasyonunda Farklı Yüz Çizimlerine Örnek 3.....	64
Resim 78. Portre Çizimine Örnek.....	65
Resim 79. Paul Poiret, Fovizm, Kübizm etkileri taşıyan Oryantalist tasarım, 1913...67	
Resim 80. . Paul Poiret, Geometrik kesim etkileri taşıyan tasarım, The Metropolitan Museum of Art 1912.	68
Resim 81. Fatih Sultan Mehmet ve Mükrimme Hatun'un Düğününden.	69
Resim 82. Haseki Sultan (Haseki Kadın).....	70
Resim 83. Osmanlı Dönemi Kadın Giysisi	70
Resim 84. 1912 yılındaki dizin altına takılan kurdeleye örnek moda resmi.....	71
Resim 85. 1913'lü Yıllardan Türk Etek Şalvarına Örnek Moda Resmi	72
Resim 86. 1928 Yılı Modası.....	73
Resim 87. 1920 - 1930 Yıllarından Moda Figürü.	74
Resim 88. 1934 Yılından Moda Figürü.	74
Resim 89. 1930'lu Yılların Popüler Magazin Dergisi Muhit'ten.....	75
Resim 90. 1945 - 1946 Yıllarından Moda İllüstrasyon Örneği.....	76
Resim 91. 1940 - 1950 Yıllarından Moda İllüstrasyon Örneği.....	77
Resim 92. 1957 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan	77
Resim 93. 1958 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan	78

Resim 94. 1959 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan	78
Resim 95. Altın Eller Aylık Kadın Dergisi Arka Kapak. (1971).....	79
Resim 96. 1964 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan.....	80
Resim 97. 1970'li Yılların Mini Etek Modasının, Moda Figürü Çizimine Etkisi.....	80
Resim 98. Haftalık Meczua Samanyolu'ndan Moda Resmi. (1975).....	81
Resim 99. 1980 Yılı Mantoları.....	82
Resim 100. 1987 Yılı'nın Cumhuriyet Gazetesi Pazar Ekinden	82
Resim 101. 1988 Yılı'nın Cumhuriyet Gazetesi Pazar Eki Kapağı.....	83
Resim 102. Aylık Kadın Dergisi Benissimo'dan Moda Resmi. (1990).....	84
Resim 103. Burda Dergisi'nden Moda Resmi. (2007)	85
Resim 104. Aylık Kadın Dergisi Harper's Bazaar Türkiye'den Kolaj Tekniği Kullanılmış Moda Resmi. (2011).....	85
Resim 105. Günümüz Moda İllüstrasyonlarından Örnek (Mustafa Soydan - 2018)	86
Resim 106. Aylık Kadın Dergisi Vogue Türkiye'den, Çiçek Desenli Gömlek. (2019).....	87
Resim 107. Aylık Kadın Dergisi Harper's Bazaar Türkiye'den Çiçek Desenli Elbiseler. (2019).....	87
Resim 108. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.....	88
Resim 109. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.....	89
Resim 110. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.....	89
Resim 111. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 4.....	90
Resim 112. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.....	91
Resim 113. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.....	91
Resim 114. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.....	92
Resim 115. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 4.....	92
Resim 116. Mehmet Açar Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1	93
Resim 117. Mehmet Açar Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.....	94

Resim 118. Mehmet Ağar Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.....	94
Resim 119. Mehmet Ağar Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 4.....	95
Resim 120. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.....	117
Resim 121. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.....	117
Resim 122. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.....	118
Resim 123. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 4.....	118
Resim 124. Nur Sezgin Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.....	119
Resim 125. Nur Sezgin Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.....	120
Resim 126. Nur Sezgin Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.....	120

1. GİRİŞ

İllüstrasyon, sanatçının yaratıcılığı ile anlam kazanarak, verilmek istenen mesajı, teknik bir sınırlama olmadan ileten, güçlü bir anlatım, iletişim aracı, resimleme türüdür. Bir illüstrasyon çeşidi olan moda illüstrasyonu, tasarımın incelenmesine olanak veren, kıyafetin dikilmeden önceki son halini, bilgisayar destekli ya da farklı teknikler kullanarak sunan, sanatsal nitelik taşıyan çizimlerdir. Moda illüstrasyonu sayesinde henüz dikilmemiş olan kıyafet, çekici bir şekilde, ön plana çıkarılmak istenen vurgulanarak, izleyiciye sunulmaktadır.

Geçici yenilik anlamının karşılığı olan moda sayesinde giysiler; ısınma ve korunma ihtiyaçlarını karşılamaktan çok, kişiliği dışa vurma noktasına gelmiştir. Moda illüstrasyonunun moda ile değişimleri göz önünde bulundurularak, araştırmada Türkiye’de modanın gelişim süreci incelenecektir.

Bu araştırmada, illüstrasyon, Türkiye’de illüstrasyonun tarihçesi, illüstrasyonun çeşitleri, günümüzde etkin çalışmaları ile önemli Türk illüstrasyon sanatçılarından bazıları, moda ve moda illüstrasyonu, moda illüstrasyonunda kullanılan yöntemler, farklı silüet tipleri, klasik oranlardaki silüet çizimleri ve moda silüetlerinin karşılaştırılması konuları yer alacaktır. Ek olarak, Türkiye’de modanın gelişim süreci ile doğru orantılı şekilde gelişen moda illüstrasyonunun gelişimi incelenecek, moda illüstratörleri ve akademisyenlerin Türkiye’de moda illüstrasyonunun gelişimi, ilgili üniversite bölümlerindeki derslerin yeterliliği hakkındaki görüşleri, moda illüstrasyonuna Türkiye’de tekstil sektöründeki tüketimin artması ile birlikte ilginin artıp artmadığı ve kullanım alanının kısıtlı olup olmadığı, Türkiye’de moda illüstrasyonunu daha fazla tanıtabilmek ve duyurmak için yapılabilecekler hakkındaki fikirleri alınacaktır.

Araştırmada yöntem olarak; kaynak taraması yapılarak, nitel yöntemlerden görüşme tekniğinden yararlanılacaktır. Araştırmanın amaçları; moda illüstrasyonuna dikkat çekmek ve bu alandaki literatüre katkı sağlamaktır.

2. GENEL AÇIKLAMALAR

2.1. İllüstrasyon

2.1.1. İllüstrasyonun Tanımı

İnsan toplum içinde var olduğu sürece insan olabilir. İnsanlığını sosyal anlamda toplumun içindeyken kazanabilir. Kişi ürettikleriyle kendini ifade eder ve neyi nasıl ürettiği ile toplum içinde konumlandırılır. İletişim kurmak, kendini anlatmak; yaşamak ve var olmak için gereksinim duyulan bir ihtiyaçtır. Sanatçılar da eserleri ile iz bırakmak isterler. Yapılan işler yoluyla seyirci - okuyucu ile iletişim kurarlar. Bu bir alışveriş gibi düşünülebilir. İletiyi, yapılan çalışma yoluyla seyirci - okuyucuya sunan kişi, diğer iletiler içerisinde ön plana çıkmak için yeniliklere açık ve araştırmacı olmak durumundadır. İllüstrasyon için de, iletişim aracı olması, seyirci - okuyucuya özgün fikirler ile mesaj aktarım amacının olması, estetik kaygısı taşıırken, anlaşılır olmaktan uzaklaşmaması gerekir diyebiliriz.

İllüstrasyon, verilmek istenen mesajı, tanıtım ve reklam dünyasında seyirci - okuyucuda estetik bir haz uyandırarak ileten güçlü bir anlatım aracı, resimleme türüdür. İllüstrasyon yapan kişi -illüstratör- kendisine özgü yorumlarıyla görsel çözümler üreterek metnin, fikrin kavranmasını sağlar. (Açıkgöz, 2007, s.23)

Daha çok kitap resimlendirme sanatı olarak bilinen illüstrasyon sanatı; yazılı bir metni veya bir fikri daha etkili ve verimli açıklamak, anlamını genişletmek, onu daha ilginç kılmak için yapılan resimsel yaratım sanatıdır. (Kara, 2004, s.5)

Görme, konuşmadan önce gelmiştir. (Berger, 1995, s.7)

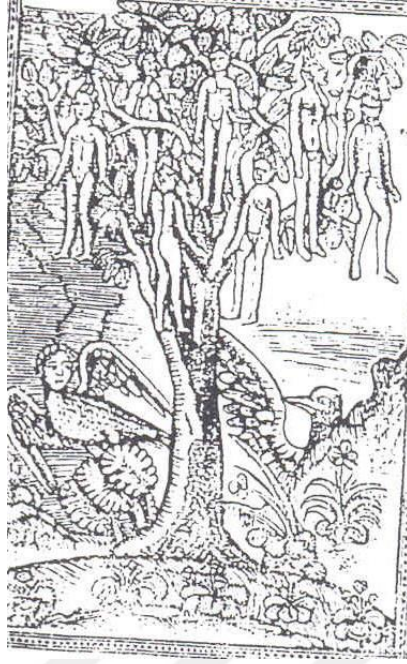
Güçlü iletişim aracı olan illüstrasyonlarda görülmesi istenen her ne ise buna tipografik unsurlar yardımcı olabilir, illüstrasyon tekniklerinde bilgisayar programlarından, fotoğraflardan, kolaj tekniklerinden de yararlanılabilir.

İllüstrasyon için, teknik bir sınırlama uygun değildir. İletilmek istenen mesajın kolay algılanabilmesinin sağlanması gerekirken, bazen de verilmek istenen mesajı anlayabilmek için konuyla ilgili bilgi sahibi olunması gereken durumlar da olabilir. İllüstrasyon görsel biçimde, resimsel anlatım şeklinde bir konuyu anlatır, farklı tekniklerden yararlanılabilir. Gelişen iletişim yöntemleri sayesinde kendisini sürekli geliştirmesi ve yenilemesi gereken illüstratör modern hayata, tüketime uyum sağlayarak hedef kitleye kodlarını iletebilmelidir. (Dursun, 2013, s. 39 - 41)

Zamanla yaygınlaşan illüstrasyon, artık günlük yaşamımızın içinde vardır. Dergi, kitap, gazete ve afişlerde iletişimin güçlü araçları olarak karşımıza çıkmakta ve günümüz modern sanat anlayışında önem kazanmış durumdadır.

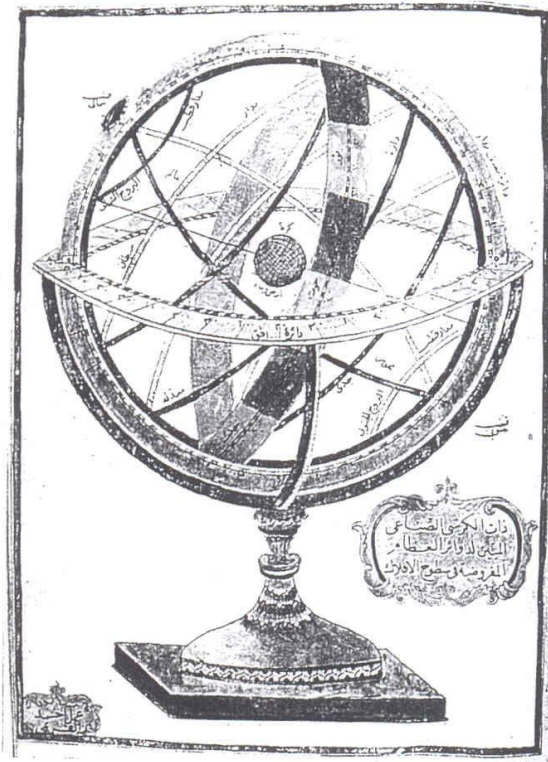
2.1.2. Türkiye’de İllüstrasyonun Tarihçesi

Türk tarihinde, ilk basım evi Said Çelebi ve İbrahim Müteferrika tarafından 1727 yılında açılmıştır. Türk illüstrasyon tarihi açısından büyük önem taşıyan, Türk basım tarihinin ilk resmi kitabı; Tarih-i Hind’l Garbi’nin içerisinde 13 adet resim, bir gök haritası ve çeşitli hayvan, bitki resimleri bulunuyordu. Türk illüstrasyon tarihinde büyük önem taşıyan bir diğer eser; içerisinde yaklaşık 40 adet harita bulunan ve daha sonra renklendirilerek nüshaları oluşturulan, İbrahim Müteferrika tarafından basılmış olan; Cihannüma’dır. (Açıkgöz, 2007, s. 38)

Resim 1. Tarih-i Hind'l Garbi'den bir illüstrasyon örneği

Kaynak: İllüstratörler Derneği Broşürü

Resim 2. Cihannüma'dan illüstrasyon örneği Kaynak: İllüstratörler Derneği Broşürü

Çocuk Bahçesi adlı ilk, illüstrasyon çalışmalarının içinde yer aldığı çocuk dergisi 1904 yılında yayınlanmıştır. Çocuk Bahçesi dergisinin yayınlanmasından sonra, çocuk dergilerinde illüstrasyon çalışmalarına daha fazla yer verilmeye başlanmış ve bu sayede daha cazip hale gelen çocuk dergilerinin, çocukların ilgi ve dikkatini daha fazla çekmeye başladığı görülmüştür. (Kürşad, 2008, s. 28)

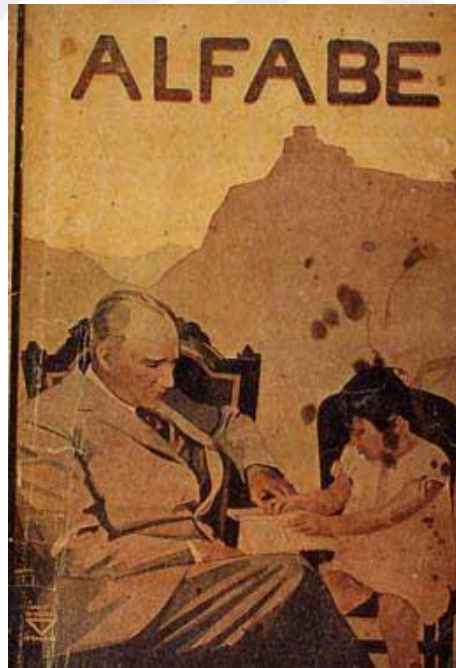

Resim 3. Çocuk Bahçesi Dergisinden Kaynak: (Kürşad, 2008, s. 28)

Cumhuriyet'in kuruluşu ve Meşrutiyet ilanından sonra basın yayın ve reklam sektörünün gelişmesi ile birlikte Türk illüstrasyon sanatındaki ilerleme yoğun bir şekilde etkisini hissettirmiştir. Türkiye'de grafik sanatı ve modern illüstrasyonun kurucularından kabul edilen, İhap Hulusi Görey, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonraki dönemde birçok resmi ve özel kuruluş için yaptığı çalışmalar ve Atatürk'ün isteği üzerine Latin harfleri ile yazılan ilk alfabe için hazırladığı kapak tasarımı ile önemli ve büyük çalışmalara imza atmıştır. (Kızılsafak, 2014, s. 168,169)

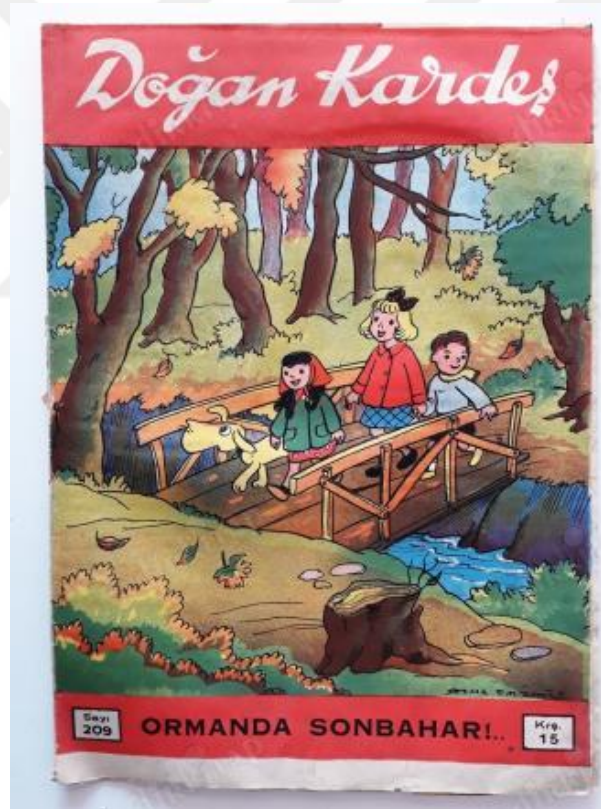

Resim 4. İllüstrasyonla Desteklenmiş Bir Otomobil Reklamı (II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki dönem) Kaynak: Kızılsafak, 2014, s. 169

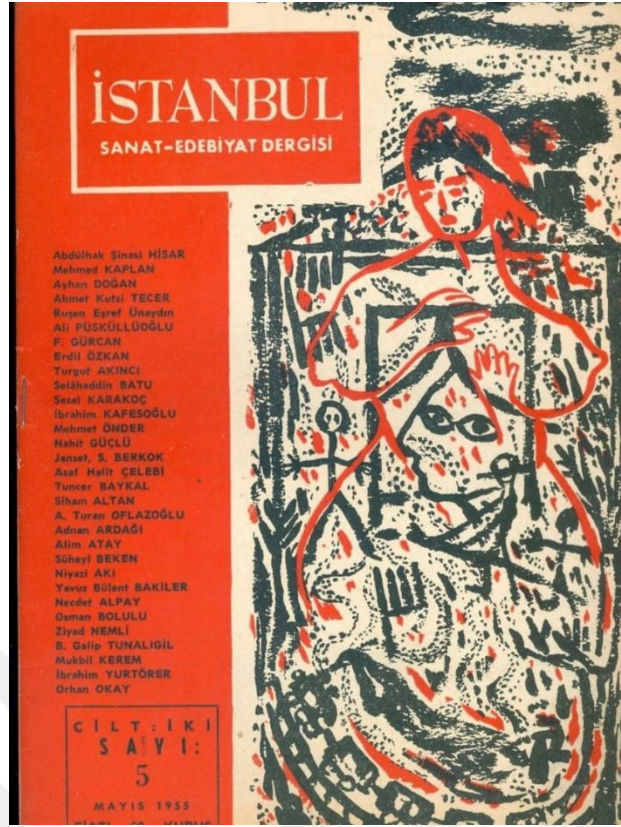

Resim 5. İhâp Hulusi Görey'in, Atatürk'ün İsteği Üzerine Hazırladığı Kapak Çalışması. Kaynak: Kızılsafak, 2014, s. 170

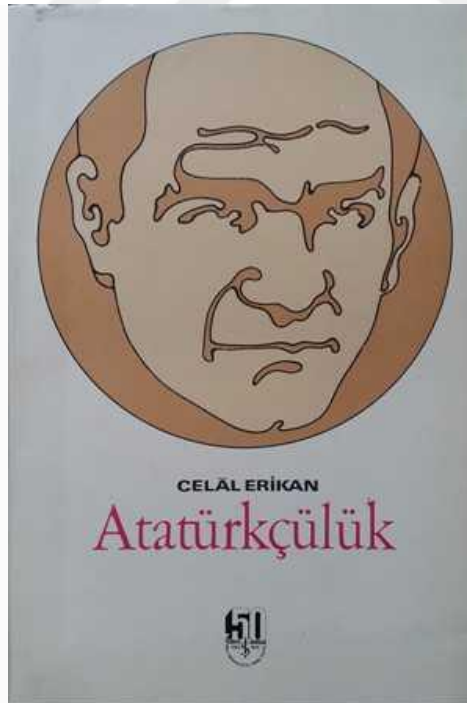
1947 yılında çizerlerin kendilerini gösterme fırsatının mümkün olduğu Doğan Kardeş dergisi kurulmuştur. Bu dönemlerde reklam sektörüne ilgi yoğunlaşmış, basımevleri kurulmuş ve 1957 yılında Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu kurulmuştur. Türk grafik sanatının 60'lı yıllarda açılma ve yaygınlaşma dönemine girmesi ile pek çok grafik tasarım sanatçısı, illüstratif çalışmalara imza atmıştır. Ressam, karikatürist ve çizgi roman yapımcısı olan Mustafa Eremektar tarafından 1964 yılında yayınlanan ilk resimli kitap; Tembel Karakaçan'dır. 1990'lı yıllarda bilgisayar destekli illüstrasyonlar yapılmaya başlanmış ve bu sayede daha hızlı bir şekilde çalışmaların ortaya çıktığı görülmüştür. (Kürşad, 2008, s. 32, 33)

Resim 6. Doğan Kardeş Dergisi 1950, sayı: 209

Resim 7. İstanbul, Sanat - Edebiyat Dergisi Kapağı İllüstrasyon Çalışması, 1955

Resim 8. Said Maden Kitap Kapağı İllüstrasyon Çalışması, 1974.

Kaynak: Erikan, 1974.

Resim 9. Günümüz İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek. (Süleyman Turan)

Kaynak: Masa Dergi, 2019, s. 45

2.1.3. İllüstrasyonun Çeşitleri

Günümüzde illüstrasyonlar amaçlarına göre farklılık gösterir. Bilgi verme, detaylandırma, öğretici amaçlarla farklı meslek gruplarına göre çeşitlendirilir.

Sanat değeri taşımayan bazı çizimler de illüstrasyon sanatı içerisinde yer almaktadır. Mimarlık, mühendislik, tıp, botanik ve zooloji bilimi gibi benzeri alanlarda üretilen bu tip çalışmalar bilimsel ve teknik illüstrasyonlar kategorisi içerisine girerler. (Kara, 2004, s. 6)

Bilimsel ve teknik illüstrasyonların yapılış amacı bilgilendirmek ve detaylandırmaktır. Aktarılmak istenen bilgide hata yapılmaması amacı ile konuya hakim olunması gerekli olacak ya da resimlenecek konunun uzmanından yardım istenmesi, olabilecek hataların önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Yayın ve reklam illüstrasyonları da illüstrasyonun uygulama alanlarındandır. Günlük hayatımızda her gün yüzlerce reklam imgesi görüyoruz. Verilmek istenen mesajlar anımsama ya da beklentiler yoluyla uyarıyor ve sürekli değişerek kendini yeniliyor, zamana ayak uyduruyor. (Berger, 1995, s. 129, 130)

Reklam illüstrasyonu için, bir hizmet veya ürünü tanıtmaya maksadı ile yapılan çalışmaların detaylı ön planı da diyebiliriz. (Dönmez, 2010, s. 11) Reklam illüstrasyonlarına yenilik, dikkat çekicilik katılarak güçlü olmasının sağlanması gerekir. Bunun sebebi; illüstrasyonun üretici ve müşteri arasındaki önemli bir iletişim aracı olmasından kaynaklı olan sorumluluktur. Arzu edilen bilinmeli, tam da arzu edilenin sunulduğu hissettirmeli, moda gibi sürekli değişken, heyecanlandırıcı, dikkat çeken olmalıdır.

Giysinin giyilmesine kadar olan aşamalardan birisi olan moda illüstrasyonu ise, giysiyi yorumlayarak, alıcıya beğendirmeye çalışmak amacı ile moda yaratıcısının elinden çıkar. (Kürşad, 2008, s.49)

Moda illüstrasyonları da reklam illüstrasyonu içinde ele alınmaktadır. Giysilerin tanımlanması amacı ile tasarımların illüstrasyonlarına gereksinim duyulmaktadır. Moda illüstrasyonu; akıldaki bir kıyafetin, üreticisine sözlü yol ile anlatılması yerine, resmedilerek anlatılması ihtiyacından doğmuştur. (Şahin, 2009, s.5)

Yayın illüstrasyonu ise; gazete, dergi, kitap ve ansiklopedilerdeki makale, haber, öykü, roman, şiir ve açıklamalar ile birlikte karşımıza çıkar.

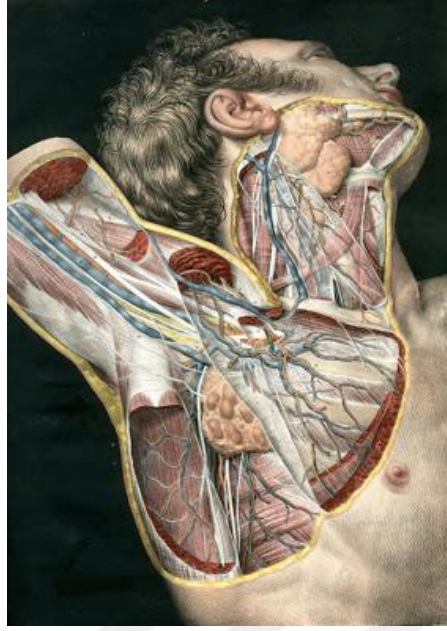
Ayrıca günümüzde kullanımı hızla artan Matte Paint ve çizgi film backgroundları da yeni bir illüstrasyon türü olarak karşımıza çıkmıştır. (Dönmez, 2010, s.9)

Resim 10. Moda İllüstrasyonuna Örnek 1. Kaynak: Armstrong, 2012, s. 1

Resim 11. Moda İllüstrasyonuna Örnek 2. Kaynak: Baş, 2004, s. 114

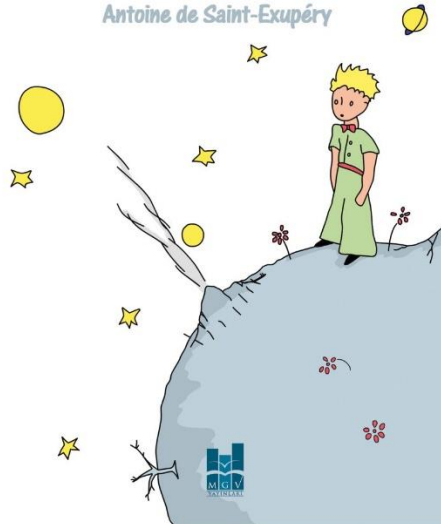
Resim 12. Tıbbi İllüstrasyona Örnek.

Kaynak: <http://do-wild-thing.blogspot.com.tr/search?updated-max=2012-01-17T21:03:00%2B01:00&max-results=50&start=22&by-date=false>

(24.02.2018 - 20:18)

Küçük Prenses

Antoine de Saint-Exupéry

Resim 13. Yayın İllüstrasyonuna Örnek.

Kaynak: <https://www.mgvyayinlari.com/urun/kucuk-prens> (26.07.2019 - 14:37)

Resim 14. Reklam İllüstrasyonuna Örnek.

Kaynak: <https://www.theverge.com/tldr/2015/6/9/8752877/muse-drone>

(26.7.2019 - 14:43)

2.1.4. Günümüzde Etkin Çalışmaları ile Önemli Türk İllüstrasyon Sanatçılarından Bazıları

2.1.4.1. Berat Pekmezci

Araştırmacının, illüstrasyon sanatçısı Berat Pekmezci ile görüşmesi sonucunda, Pekmezci'nin kendisi ile ilgili ilettiği bilgiler şu şekildedir:

Çalışmalarına İngiltere'den devam eden Berat Pekmezci, 2013 yılında Dumankara antolojisinde ilk çizgi roman çalışmalarını yayınlamıştır. Daha sonra yazar Levent Cantek ile Emanet Şehir ve Uzak Şehir isimli grafik romanlarını çizmiştir. Nike, Samsung, Toyota, Supercell, DC Comics, Scholastic gibi markalar ile çalışmalar yapmıştır.

Resim 15. Berat Pekmezci'nin İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 16. Berat Pekmezci'nin İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 2. (Kapak Tasarımı)

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

2.1.4.2. Ethem Onur Bilgiç

Araştırmacının, illüstrasyon sanatçısı Ethem Onur Bilgiç ile görüşmesi sonucunda, Bilgiç'nin kendisi ile ilgili iletlediği bilgiler şu şekildedir:

Taschen'in seçtiği 100 illüstratörün yer aldığı The Illustrator, kitabında yer alan Bilgiç, Apple, Coca Cola - Rock'n Coke, Turkcell - Futbol Ne Güzel Şey, İş Bankası, Moda Sahnesi, Oyun Atölyesi, Das Das, Galata Perform, Baba Sahne gibi birçok firma ile çalışmalar yapmıştır. Yurtiçi ve yurtdışında 60'dan fazla dergide işleri yayınlanmıştır. Başlıcaları; Planet Rock, Bant mag, Bavul, Arka kapak, GQ, Ntv Tarih ve Tarih, Notos, Tuhaf, Kafa, Yalnız, Socrates, Sabitfikir'dir.

Resim 17. Ethem Onur Bilgiç'in İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 18. Ethem Onur Bilgiç'in İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

2.1.4.3. Burak Şentürk

Araştırmacının, illüstrasyon sanatçısı Burak Şentürk ile görüşmesi sonucunda, Şentürk'ün kendisi ile ilgili ilettiği bilgiler şu şekildedir:

Türkiye'de ve dünyadaki büyük reklam ajansları ve markalar için çalışmalar yapan Şentürk'ün çalıştığı markalardan bazıları; Spotify, Green Day, Warner Müzik, Red Bull, Nike, Coca-Cola, Star Wars - Disney Türkiye, Converse, Wacom, Ülker, İş Bankası, Efes Pilsen, Tuborg, Burn, Süttaş'dır.

Resim 19. Burak Şentürk'ün İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 20. Burak Şentürk'ün İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

2.1.4.4. Murat Kalkavan

Araştırmacının, illüstrasyon sanatçısı Murat Kalkavan ile görüşmesi sonucunda, Kalkavan'ın kendisi ile ilgili iletlediği bilgiler şu şekildedir:

Kristal Elma ve GMK başta olmak üzere ödülleri olan illüstratör, Kadıköy'deki atölyesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Birlikte çalıştığı bazı markalar; Nike, Snapchat, Pepsi, KFC, Siemens, Volkswagen, Adidas, Fiat, Nutella, Fikir Sanat / CMYLMZ, Türk Telekom, İş Bankası, Garanti Bankası, Petrol Ofisi, Milliyet, Beko, Tat, Kahve Dünyası'dır.

Resim 21. Murat Kalkavan'ın İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden.

Resim 22. Murat Kalkavan'ın İllüstrasyon Çalışmalarına Örnek 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden.

2.2. Moda İllüstrasyonu

2.2.1. Moda

Giyinmeye duyulan ihtiyaç, doğa şartlarından korunma amaçlı olarak ilk çağlarda insanların vücutlarını örtme gereksinimleri ile doğmuştur. Eskimiş olan giysinin yerine daha iyi ve güzel olan yeni giysi edinme isteği moda kavramını yaratmıştır. Isınma ve korunma ihtiyaçlarımızı karşılamak için değil; ilgi çekmek, güzel görünmek ve stilimizi yansıtabilmek için moda vardır ve bu ihtiyacı karşılar.

(Kaya, 2007, s. 10)

Moda o kadar sıkıcı bir şeydir ki, altı ayda bir değiştirmek zorunda kalırlar, (https://tr.wikiquote.org/wiki/Oscar_Wilde - 27.09.2019) diyen Oscar Wilde'ın da söz ettiği gibi, moda sürekli değişmek demektir. Moda sadece giyim ile ilgili değil,

insanların seçimleri üzerinde de etkilidir. Kullanılan cep telefonları, arabalar, genelin sevdiği ve o sıralar en çok dinlenen şarkı için de moda kavramını kullanabiliriz. Zamanla moda olan şeyler değişir, ancak daha sonra tekrar moda olabilir.

Ekonomi’de arz-talep ilişkisi modaya yön verir. Yaşam biçimi, kişilik ve meslek ise moda’nın biçimlenmesinde kişisel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikolojik neden insanoğlunun güçlü ve güzel olana, karşı duyduğu hayranlık duygusudur. Farklı olma duygusunun altında da başkalarının hayranlık dolu bakışlarını çekme isteği yatmaktadır. (Abakay, 2010, s. 14, 15)

Cemil İpekçi moda için; ben modayı hiç sevmem, çünkü modayı çok faşist bir olgu bulurum. Çünkü kimsenin kimseye nasıl giyinmesi gerektiğini o sene nasıl olması gerektiğini söylemeye hakkı olduğunu zannetmiyorum, demektedir. (İstanbul Ticaret Odası Seminer, 2003, s. 22)

Georg Simmel (Alman sosyolog ve filozof), Moda Felsefesi denemesinde modanın nasıl bir hayat formu olduğunu sorgulamıştır. Modada etkenin taklit olduğunu düşünen Simmel, taklit ettikçe bireyin kendini daha az yalnız hissettiğini ve rahatladığını savunmuş, modayı; içten gelenden vazgeçip modern hayatın insana dayattığı bir form olarak analiz etmiştir.

20. yy. başından itibaren, moda geniş kitlelere yayılmış ve modacılar eğilimleri belirlerken dijital çağda bu durum tersine dönmüştür. Sokakta gençlerin tercih ettikleri tarz ve yöntemler modacıları etkiler hale gelmiştir. Günümüzde kültür ve sanat adına önem teşkil eden Londra, New York gibi şehirlerin sokaklarında modanın kendini bulduğunu ve tüm dünya tekstil sektörünü etkileyebildiğini görmekteyiz. Ülkemizde ise, hazır giyim ve tekstil sektöründe en büyük üreticiler arasında olmamıza rağmen, özgün tasarımlara yatırımın yapılmadığını söyleyebiliriz. Zengin

kültür birikimi olan ülkemiz için bu, moda sektöründe büyük bir dezavantajdır.

(İstanbul Ticaret Odası Seminer, 2003, s. 7, 8)

Moda Kavramı ekonomik açıdan ele alındığında; gösteriş amacıyla en son moda olan daha pahalı bir objeyi almak, onu tüketmek diyebiliriz. Hiyerarşik açıdan, insanın toplumda hangi sınıfın üyesi olduğunu gösterme aracıdır. Geleneksel toplumlarda değişimi kimse önemsemez ve moda ciddiye alınmaz, onlar için yoktur. Değişim yoluna girmiş ve buna inanan toplumlarda yaşamın her alanında moda ortaya çıkar. Bütün tüketim davranışlarına moda olgusu karışmış durumdadır. Moda olan her şeyin bile modası geçerken, insanların modaya olan düşkünlükleri geçmeyecek diyebiliriz. (Kaya, 2007, s. 11, 12)

İnsanların değişme ve taklit etme arzusu olan modanın başlangıcı XIV. yüzyıl olarak kabul edilmektedir. Konu hakkında ciddi araştırmaların yapılması XIX. yüzyılda başlamıştır. Sanayileşmeyle birlikte yaygınlaşmaya başlayan moda XX. yüzyılda büyük gelişme göstermiştir. (Abakay, 2010, s. 5)

Moda dünyasında tasarım yolculuğu, 1858'de İngiliz, Charles Frederic Worth'un mağazasını açması ile başlar. Worth yaptığı tasarımlar ile çok beğenildiği için 3. Napolyon'un eşi İmparatoriçe Euguene'nin resmi terzisi olur. Worth zenginler tarafından çok beğenilir ve ilgi görür. Bu sayede moda dünyasında tasarımın gücü keşfedilir ve bir endüstriye dönüşür. Tasarımın yolculuğunda, geçmiş ve günümüz arasındaki farkı inceleyecek olursak bugün maddi ve manevi olarak tüketim çok daha hızlı ve çok daha yaygındır. (İstanbul Ticaret Odası Seminer, 2003, s.36, 37)

İhtiyaç olarak ortaya çıkan giyim, zamanla toplumsal bir olguya dönüşmüştür. Geçmişte ve günümüzde moda ve giyim ilişkisi, başlangıçta olmasa bile, zaman

içerisinde estetik bir haz uyandırıp, sanatsal bir anlam kazanmıştır. (Abakay, 2010, s.9)

2.2.2. Moda İllüstrasyonu

Bir illüstrasyon çeşidi olarak inceleyebileceğimiz moda illüstrasyonu, anlatılmak istenen giysiyi tarif etmede yardımcı olur. Moda illüstratörlerinin çizimleri sayesinde basit bir tasarım bile çok daha çekici bir hal alabilir. Yenilikçi ve yaratıcı olan illüstratör, modelde en ön plana çıkması gerekeni vurgulayabilmelidir. Moda illüstrasyonları, moda dergilerinde karşımıza çıkmaktadır. Reklam sektöründe moda illüstrasyonlarının alıcıya hitap etmesi beklenirken, ürünün satılmasını sağlamak amacıyla heyecan verici olabilmelidir.

Moda illüstrasyonu, moda tasarımın teknik, teorik ve pratik öğeleri ile ilgilidir. Moda tasarımcıların pazarlama öncesi sunum çizimleri, kalıplara da yol gösterir niteliktedir. Giyim sanayinin gelişmesinde de önemli rol oynayan moda illüstrasyonu, giyim konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip moda yaratıcısının, moda resimleri ile beğeni kazanarak olumlu pazar yaratmasında etkili olabilir. (Kürşad, 2008, s.109, 110)

Erte ismiyle anılan Rus Romainde Tirtoff ilk moda illüstratörüdür. (Kürşad, 2008, s. 115)

5 yaşında çizimler yapmaya başlayan Erte, annesinin parfüm şişelerine dantel elbiseler, kurşun askerlerine bale kostümleri tasarlamış, sanatla dolu bir çocukluk yaşamıştır. 105 yıllık yaşamı boyunca sürekli çalışmalarına devam etmiş yaratıcı, orijinal ve inanılmaz dehasıyla moda illüstratörü ve modacı kimliği ile moda tarihine geçmiştir. (Dereboy, 2008, s. 22 - 24)

Erte gibi kendinden söz ettiren daha birçok illüstratörün yaratıcılıkları, çok çalışmaları ve moda getirdikleri farklı bakış açıları, başarılı olmalarını sağlayan önemli etkenlerden olmuştur. Bu sayede, ilham kaynağı olmayı başarmışlardır.

1920'lerde Batı'da bir iş koluna dönüşmüş olan moda illüstrasyonu, Türkiye'de henüz bilinmemekte idi. Dönemin dergilerinde, pek çok kime ait olduğu belirtilmemiş illüstrasyonun yer almasının yan sıra, Süs Dergisi'nde Müsahipzade Celal'in yaptığı illüstrasyonlarda adının yayınlanması dikkat çekicidir. M. Celal'in moda çizimleri için başarılı bir grafik anlayışına sahip olduğunu, dönemin moda anlayışını ve belirli bir gözlemi yansıtmakta olduğunu söyleyebiliriz. (Şahin, 2009, s. 8)

Resim 23. Müsahipzade Celal'in İllüstrasyonlarından Örnekler

Kaynak: Şahin, 2009, s. 10

Moda illüstrasyonları, yaratıcı güce sahip olmalıdır. Çalışmalarda vücut oranlarını abartılı çalışarak, modeli çekici hale getirmek mümkündür, tek başına bir ayakkabı, parfüm şişesi, bir ruj olarak da tanımlanabilir. Sadece bir giysi çizimi demek değildir. Moda illüstrasyonu, raflarda, gazetelerde, dergilerde ürünün satılması

amacıyla ürünü çekici hale getirmek amacı ile karşımıza çıkmaktadır. (Kürşad, 2008, s. 110 - 113)

Bir moda illüstrasyonunda, tasarımın tümünün gösterilmesi gerekmez. Tasarımın kişi üzerinde nasıl duracağı ile ilgili bilgiyi verir. Moda illüstrasyonu kıyafetin beden üzerindeki duruşunu hedefler, elbisenin tümünü göstermek zorunluluğu yoktur. Tasarıma çok eğilmeden daha çok giysinin ruhuyla ilgilenir. (Sorger & Udale, 2013, s. 58)

Resim 24. Moda İllüstrasyonuna Örnek 1. Kaynak: Jones, 2013, s. 116

Resim 25. Moda İllüstrasyonuna Örnek 2.

Marc Jacobs, 2018, İllüstratör; Karolina Pawelczyk

Kaynak: <https://marcjacobs.tumblr.com/post/170248404178/marc-jacobs-spring-18-illustrated-by-karolina> (4.10.2019 - 12:53)

Resim 26. Moda İllüstrasyonuna Örnek 3. Kaynak: Olgaç, ty, s. 81

Resim 27. Moda İllüstrasyonuna Örnek 4. (İllüstratör: Mustafa Soydan)

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 28. Moda İllüstrasyonuna Örnek 5. (İllüstratör: Mehmet Ağar)

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 29. Moda İllüstrasyonuna Örnek 6. (İllüstratör: Issa Rafael Grimm)

Kaynak: <https://indulgy.com/source/issagrimm.com> (4.10.2019 - 13:10)

Resim 30. Moda İllüstrasyonuna Örnek 7. Kaynak: Armstrong, 2012, s. 57

2.2.2.1. Moda İllüstrasyonunda Kullanılan Yöntemler

Moda illüstrasyonunda illüstratörün kullanmayı seçtiği teknik, vermek istediği etkinin en iyi hangi teknik ile verilebileceği sorusunun cevabı olarak seçilir ve gerekiyor ise ifade edilmek istenenin zenginleştirilmesi açısından farklı tekniklerin bir arada kullanılması tercih edilebilir. Moda illüstrasyonlarında farklı kumaş özelliklerinin izleyiciye hissettirilmesi, özelliklerin aktarılması önemlidir. Saten, şifon, tül, kadife gibi kumaşlar farklı özelliklere sahiptir ve niteliklerini anlatmaya en uygun teknik sayesinde, izleyiciye etkin bir biçimde ifade edilmesi gereklidir.

(Kürşad, 2008, s. 131)

Moda illüstrasyonlarında kullanılan farklı yöntemler şu şekildedir:

2.2.2.1.1. Kurşun Kalem ve Kuru Boya Tekniği

Fiyatı ucuz ve yaygın olarak kullanılan kurşun kalem, temel sanat eğitiminin ilk aşamasında sıkça kullanılır. Grafit madeninden üretilen kurşun kalemin ucu maket bıçağı veya kalemıraş yardımı ile kolayca inceltilir. İstenilen ton çalışmasını elde edebilmek için kurşun kalem uygun bir tercih olup, kullanımı pratiktir. Eskiz çalışmalarında, detaylı ve gerçeğe yakın resimler çizmek için kullanılabilir.

Kullanıcıların anlayabileceği şekilde sertlik ve yumuşaklık derecelerine göre; sert bir yapısı olan H serisi ve yumuşak yapıda üretilen B serisi olarak isimlendirilmiştir. (Dönmez, 2010, s. 32, 33)

H serisi sert kalemler kontür çizgileri için istenen etkiyi sağlarken, B serisi kalemlerde ışık-gölge etkisini vermek için kullanılabilir. (Kitap Kapağı Resimleme, Megep, 2013, s. 9)

İllüstrasyon çalışmalarında kullanabilen en kolay malzemelerden olan kuru boyalarda renk karışımı yaparak istenilen etkiler sağlanabilir. Kullanım açısından kurşun kalem ve kuru boyaların etkisi birbirine benzemektedir. (Kitap Kapağı Resimleme, Megep, 2013, s. 9,10)

Kuru boyalarla çalışırken renkleri üstüste sürmek mümkündür. Moda resmi ve detaylı çalışmalar için uygun olup, renklendirmek için de pratik bir tekniktir. (Kürşad, 2008, s.136)

Resim 31. Kurşun Kalem Tekniğine Örnek.

Kaynak: Xiuming C., Haoyang L. (2010), Fashion Illustration, s. 18

Resim 32. Kuru Boya Tekniğine Örnek. Kaynak: Sezgin, 2018, s. 89

2.2.2.1.2. Marker Tekniği

Marker kalemler keçeli ve çabuk kuruyan, kullanımı kolay, etkisi çizim yaparken güçlü hissedilebilecek kalemlerdir. Çeşitli kalınlıklarda uçları mevcuttur ve farklı etkiler yaratmak için farklı tonlarda renklerin dışında simli, fosforlu çeşitleri bulunmaktadır. Diğer malzemeler ile de kullanmaya uygundur. Moda resimlerinde tercih edilen marker kalemler renklendirme işlemi için, detay çalışmak ve kontur vermek için kullanılabilir. Marker kalemlerin kullanımına uygun yarı saydam kağıtlar mevcuttur. (Kürşad, 2008, s. 134)

Resim 33. Marker Tekniğine Örnek. Kaynak: Vilaseca, 2008, s. 77

2.2.2.1.3. Sulu Boya Tekniği

Sulu boya tekniği moda resimlerinde sıkça tercih edilen bir tekniktir. Plakalar halinde veya tüplerde krem şeklinde satılmaktadır. Büyük numaralı fırçalar ve küçük numaralı fırçalar ile birlikte kullanılır. Küçük numaralı fırçalar detay çalışırken, kontür çizerken tercih edilir. Büyük numaralı fırçalar ise geniş alanlarda kullanılır. (Kürşad, 2008, s. 138)

Sabır ve titizlik isteyen bu tekniğin en önemli özelliği, renklerin canlı ve saydam kullanımınıdır. Açık tonlardan başlanan boyama işlemi, katmanlar halinde boyayı sürmeye devam ederek, renk tonları istenen koyuluğa ulaşabilir. (Dönmez, 2010, s. 35)

Şeffaf özelliğe sahip olan sulu boya ile çalışırken, kağıdın emici olması renk geçişlerinde yardımcı olduğu gibi fırça izlerinin belli olmamasını sağlar.

Koyu tonları siyah renk katarak elde ederiz ve sulu boya tekniği için en zor tekniklerden biri diyebiliriz. (Kitap Kapağı Resimleme, Megep, 2013, s. 11)

Resim 34. Sulu Boya Tekniğine Örnek 1. (İllüstrasyon: Merve Özel)

Resim 35. Sulu Boya Tekniğine Örnek 2. (İllüstratör: Katharine Asher)

Kaynak: <https://www.illustratoren.de/de/illustrator/katharine-asher>

(5.10.2019 - 00:01)

2.2.2.1.4. Guaj Boya Tekniği

Sulu boya ile aynı maddelerin birleşiminden oluşan guaj boya su ile birlikte kullanılan ve çabuk kuruyan bir boyadır. Tempera adıyla da bilinir. Renk açma işlemi için beyaz boya ile karıştırılması gerekir, su ile açılmaz fakat yarı saydam ve istenilen katılığın elde edilebilmesi için su kullanılır. (Uçar, 2012, s. 72)

Guaj boya da sulu boyada olduğu gibi inceltilebilir ve örtücüdür. (Kitap Kapağı Resimleme, Megep, 2013, s. 15)

Resim 36. Guaj Boya Tekniğine Örnek. (İllüstratör: Guy Francis)

Kaynak: Atabey, 2010, s. 82

2.2.2.1.5. Pastel Tekniği

Pastel kalın uçlu olduğundan dolayı detay çalışmaların yapılması mümkün değildir. Kuru pastel boyalar ile çalışırken üst üste sürülmezler fakat yağlı pastel boyalarda durum tersidir ve üst üste sürülmeye uygun boyalardır. Renkler parmakla müdahale ile birbirine karıştırmak mümkündür. Eski ve donuk bir görünüm elde etmek isteniyorsa fazla ovalanmalıdır. (Kürşad, 2008, s. 136, 137)

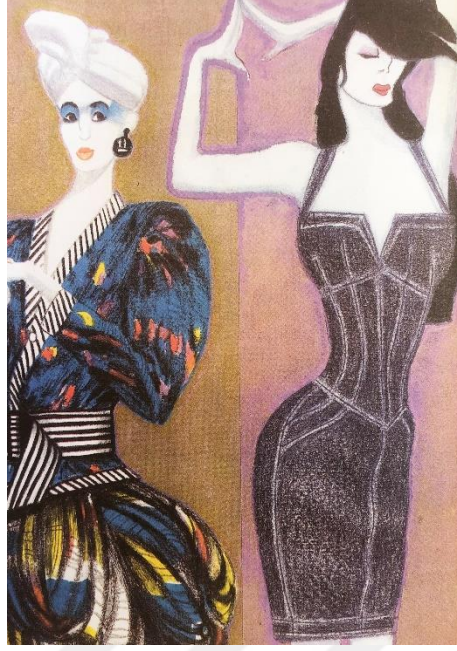
Pastel boya tekniği ile kağıt dokusunun dışında boya yzeyi ile doku elde edilmesi için uygundur. Artistik çalışmalarda; deri, set, gderi gibi yzey çalışmaları için kullanılabilir. (Olgaç, ty, s. 90)

Resim 37. Pastel Tekniğine rnek. Kaynak: Olgaç, ty, s.99

2.2.2.1.6. Karışık Teknik

Karışık teknikler, kullanılan bütün tekniklerin karıştırılması ile meydana gelir. Avantajlı olduğunu söyleyebileceğimiz karışık teknik, bir giyside bulunan doku ve malzemelerin daha iyi sunulabilmesini sağlayabilir. (Vilaseca, 2008, s. 118)

Resim 38. Karışık Tekniğine Örnek. Kaynak: Olgaç, ty, s.106

2.2.2.1.7. Dijital İllüstrasyon

Dijital illüstrasyon, çalışmanın bir kısmının ya da tamamının bilgisayar ortamında yapıldığı bir tekniktir. El ile yapılam çizimler daha sonra taranarak dijital ortama atılır ve sonrasında Photoshop ve Illustrator gibi programlarda istenilen çalışma sağlanır. Bu tekniğin sunduğu avantaj, tatmin edici sonuca ulaşılan tek bir çalışmanın üzerinde değişiklikler yapabilmektir. (Vilaseca, 2008, s. 118)

Resim 39. Dijital İllüstrasyon Tekniğine Örnek 1. (İllüstrasyon: Merve Özel)

Resim 40. Dijital İllüstrasyon Tekniğine Örnek 2. Kaynak: Armstrong, 2012, s.75

Resim 41. Kolaj Tekniğine Örnek 1. Kaynak: Jones, 2013, s.148

Resim 42. Kolaj Tekniğine Örnek 2. Kaynak: Vilaseca, 2008, s. 191

2.2.2.2. Moda İllüstrasyonunda Kullanılan Farklı Silüet Tipleri

Toplumların hepsinde bir güzellik algısı vardır ve kolektif bilinç ile bu düşünceler güçlenir. İdeal olan güzellik anlayışında genelde; genç, sağlıklı, mutlu bir görüntü vardır. Bunun yanı sıra son yüzyılda çok zayıf, soluk yüzlü, düz göğüslü modeller de trend olmuştur. (Jones, 2013, s. 100, 103)

Resim 43. Moda İllüstrasyonlarındaki İdeal Güzellik Algısına Örnek Çalışma 1. (İllüstratör: Yiğit Özçakmak) Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden.

Resim 44. Moda İllüstrasyonlarındaki İdeal Güzellik Algısına Örnek Çalışma 2.
Kaynak: Armstrong, 2012, s. 138

Moda tasarımı yaparken, anatomi ve iskelet yapısını, temel formları bilmek gereklidir. Kadın ve erkek vücutlarını çizerken kullanılan konturlar birbirinden farklıdır. (Jones, 2013, s. 100)

Moda illüstratörleri farklı boyama teknikleri kullanmalarının yanı sıra, tarzları açısından da farklılık göstermektedirler. Kimilerinin kullandıkları silüetler daha uzun ve ince kimisinin ki daha gerçekçi, insan silüetine yakın, kimisi çizimlerini kolaj teknikleriyle tamamlarken, bazı sanatçıların ise abartılı, gerçek dışı silüetler kullandıklarını görebiliyoruz.

Resim 45. İnsan Vücudundan Farklı Şekilde Stilize Edilmiş
Silüet Çalışmalarına Örnek. (İllüstratör: Molly Goddard)

Kaynak: <https://www.westminsterfashion.com> 9.10.2019 - 20:36

Resim 46. Moda İllüstrasyonunda Kullanılan Farklı Silüet Tiplerine Örnek.
(İllüstratör: Gabriello De Surr) Kaynak: <https://drawadot.wordpress.com/tag/marc-by-marc-jacobs/> 8.10.2019 - 14:07

Kıyafeti daha iyi taşıdığı düşünölen ve ideal olan güzellik algısına uygun zayıf ve uzun boylu, uzun bacaklı mankenlerin aksine, bazı illüstrasyonlarda kısa boylu, şişman, orantısız vücut ölçülerine sahip silüet çizimleriyle de karşılaşabiliyoruz.

Resim 47. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 1. (İllüstratör: Laura Rose Samson)

Kaynak: <https://www.artstthread.com/portfolios/anomalyaw15-finalcollection/>
9.10.2019 - 21:35

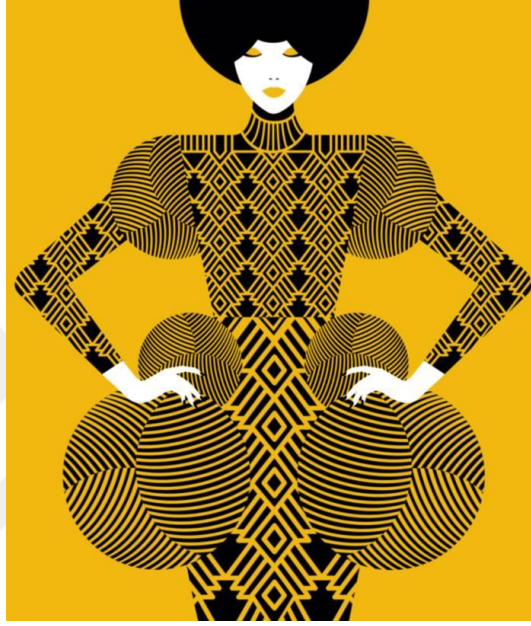
Resim 48. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 2. Kaynak: Armstrong, 2012, s.106

Resim 49. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 3. (İllüstratör: Amelia Flower)

Kaynak: <https://folioart.co.uk/illustrator/amelia-flower/> 9.10.19 - 20:25

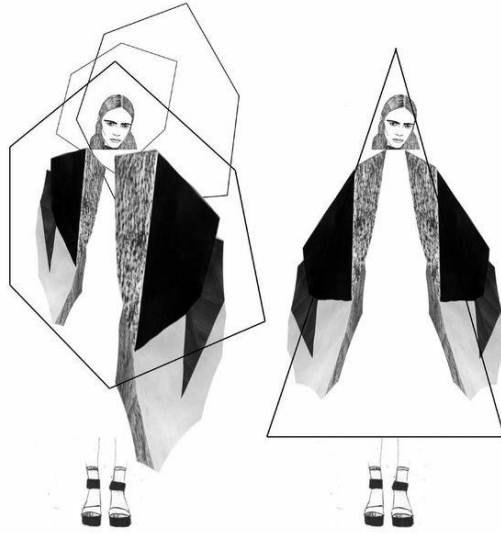
İllüstratörler kıyafetleri, üzerine giydirdikleri mankenleri çizerlerken, standart güzellik kavramından uzak hatta korkunç diyebileceğimiz silüetler ve yüz çizimleri de tercih edebilmektedir. Farklı şekillerde stilize edilerek çizilen silüet formları kimi zaman geometrik şekillerden yararlanılarak da çizilebilmektedir.

Resim 50. Geometrik Şekillerden Yararlanılarak Çizilen Moda İllüstrasyonuna

Örnek 1. (İllüstratör: Malika Favre)

Kaynak: <https://www.malikafavre.com/> 9.10.2019 - 21:17

Resim 51. Geometrik Şekillerden Yararlanılarak Çizilen Moda İllüstrasyonuna

Örnek 2. (İllüstratör: Stephanie Lai)

Kaynak https://issuu.com/stephanielai91/docs/finalissuu_2fcbeff6fd7ef7/32

11.10.2019 – 13:51

Resim 52. Moda İllüstrasyonlarındaki, İdeal Güzellik Algısına Zıt Stilize Edilmiş Çalışmalara Örnek 4. Kaynak: Jones, 2013, s. 105

Yüz yerine sadece tek bir çizgi çizip yüzün diğer detaylarını vermeden çizimlerini tamamlayan sanatçılar veya insan vücudu üzerine hayvan başı koyanlar, gotik tarzda, insandan çok doğüstü varlıklar veya yaratıklara benzer illüstrasyonlar da moda illüstrasyonları içinde yer alıyor.

Resim 53. Tavşan başı ile çizilmiş bir vücut olarak stilize edilmiş moda illüstrasyon örneği. (İllüstratör: Fifi Lapin)

Kaynak: <https://fifi-lapin.blogspot.com/> 9.10.2019 - 21:00

Resim 54. Gotik Tarzda Çizilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek.

(İllüstratör: Jamie Lee Reardin)

Kaynak: <http://www.jamieleereardin.com/shop> 9.10.2019 - 21:08

Resim 55. İnsandan Çok Farklı Bir Canlıya Benzetilerek Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyon Örneği 1. (İllüstratör: Alex Mattsson)

Kaynak: <https://www.westminsterfashion.com> 9.10.2019 - 20:36

Resim 56. İnsandan Çok Farklı Bir Canlıya Benzetilerek Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyon Örneği 2. Kaynak: Jones, 2013, s.116

Çizimleri tamamlanmamış gibi görünen ama yarım kalmışlıktan çok estetik hissi veren çizimlerde bulunmaktadır. Her sanatçı çalışmalarında kendi tarzını yansıtır ve moda illüstrasyonlarında çok çeşitli, birbirinden farklı, gerçekdışı veya gerçeğe yakın silüetler görmek mümkündür.

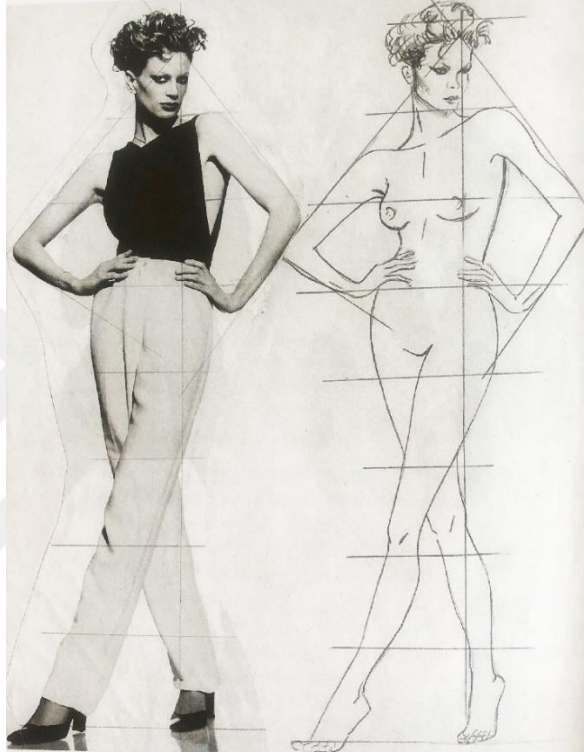
Resim 57. Tamamlanmamış gibi stilize edilmiş moda illüstrasyon örneği.

(Christian Dior tasarımlarından) Kaynak: Baş, 2004, s. 24

2.2.2.2.1. Basılı Kaynaklardan Silüet Elde Etme Yöntemleri

En, boy ve derinlik olmak üzere insan vücudu 3 boyutludur ve vücut yapılarına göre farklılık gösterir. Kadın ve erkek vücudu arasındaki fark belirgindir. Moda çizimlerinde ve dolayısı ile silüetlerde; kadın silüetleri yumuşak, erkek silüetleri için daha sert bir etki vardır denilebilir. Basılı kaynaklardan silüet elde edilirken seçilen fotoğraftan yola çıkılarak, ilk adım üzerine giydirme yapılacak olan silüet çizimidir. Daha sonra elde edilen silüetin üzerine seçilen kumaşlara uygun model tasarımı yapılır ve modelin vücut hareketlerine göre kumaş, silüet üzerine giydirilir. Yola çıkılan fotoğraftan, silüet ve tasarım sayesinde uzaklaşıp uzaklaşmamak çizerin stiline, yaratıcılığına ve tarzına bağlıdır. Vermek istenen etkinin nasıl verilmesi gerekiyor ise o şekilde verilmesi, izlenilecek doğru bir yol olacaktır.

Basılı kaynaklardan silüet elde etmek için, ilk olarak modelin kopyası detaysız olarak bir kağıda çizilir. Silüeti çıplak görülmeye çalışarak, omuz, göğüs, bel, kalça çizgileri çizilir. Silüeti uzatıp uzatmamak tercihe bağlıdır. Silüet elde edildikten sonraki adım ise üzerine kıyafeti giydirmek olacaktır. (Olgaç, ty, s. 117)

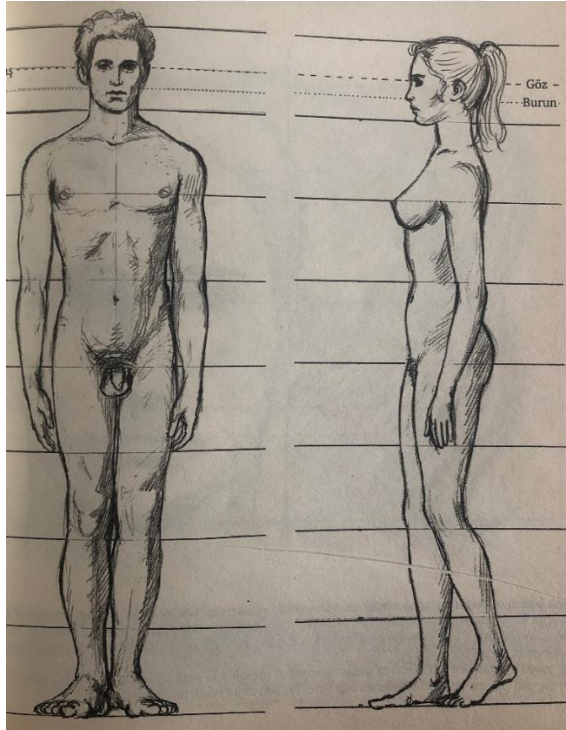
Resim 58. Basılı Kaynaklardan Silüet Elde Etmeye Örnek. Kaynak: Baş, 2004, s. 96

2.2.2.2.2. İnsan Vücutunda Ölçü ve Oran

Moda resminde, figür çiziminin üzerinde tasarım sunulur ve bu açıdan; moda figürü, moda illüstrasyonunda çok önemlidir. Tasarımın daha estetik görünmesi açısından, çeşitli pozlardaki insan vücudu çizimleri tasarım için bir iskelet oluşturmaktadır; bu aşamada anatomi, ölçülendirme ve oran kavramlarının anlaşılması gerekmektedir.

Figür 2 şekilde çizilebilir; bunlardan ilki; 7 - 8 baş birimi ile çizilen, baş uzunluğunun birim kabul edildiği ölçülendirme olan çizimdir. Gerçeğe yakın oranda boyutlandırılmış resimsel teknikle yapılan çizimdir. İkincisi; moda tasarımı daha estetik görüldüğü için tercih edilen bir çizim tekniği olan, oranın; 9 - 10 - 11 baş birimi ile boyutlandırıldığı, stilize edilmiş, klasik oranlama tekniğinden farklı, tasarımları daha hoş gösterebilecek, üslup kazandırılarak, yorum katılan çizimlerdir. (Sezgin, 2017, s.1)

İnsan figüründe, klasik oran; 8 baş boyuna eşit olan insan gövdesidir. Erkek vücudundaki en geniş yer omuzlar, kadın gövdesindeki en geniş yer genellikle kalçalardır. Her insan vücudu tam olarak bu ölçülere uymamaktadır fakat insan figürü çizimi yapıldığında (figürü başı dik ve ayakta çizerken) bu oranları temel almak yararlıdır. (Barber, 2004, s. 35)

Resim 59. İnsan Figürü Klasik Oran. Kaynak: Barber, 2004, s. 35

Stilize edilmiş moda çizimlerinde; 9'luk, 10'luk eğer daha da uzun silüet çizimi isteniyor ise 11'lik ölçüler kullanılabilir. Tasarımcının yorum ve tercihinine bağlı olarak, bacak uzunluğu değişebilir ve örneğin; 1 baş + 3b. vücut + 6b. Bacak: 10 birimlik ölçü kullanılabilir. (Sezgin, 2018, s. 9)

Resim 60. Moda Çiziminde Figür ve Üzerine Giysi Yerleştirilmesine Örnek.

Kaynak: (Sezgin, 2018, s. 94)

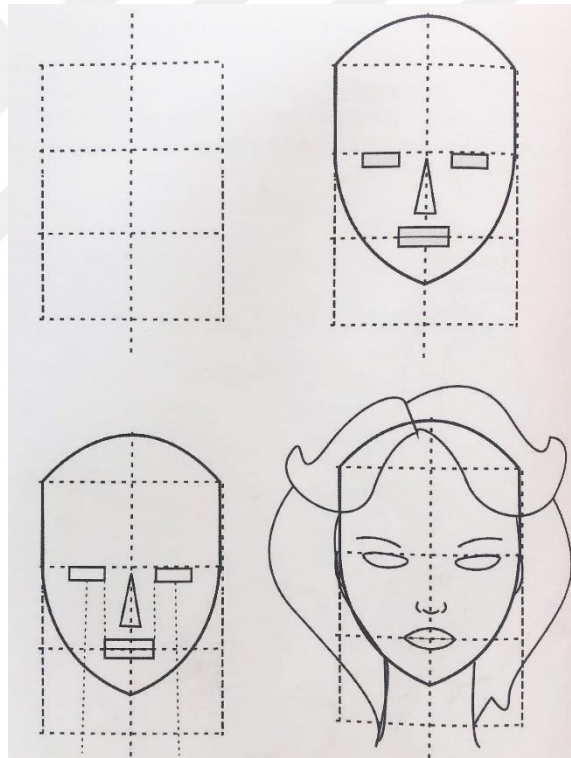
2.2.2.2.1. Moda İllüstrasyonunda Baş, Portre, El, Ayak Çizimleri

Baş çiziminin en doğru şekilde yapılabilmesi için, genel ölçü ve oranların bilinmesi gerekmektedir. Kanon olarak bilinen sistem kullanımı yardımcı olacaktır. Kanon; orantıların belirlenerek, çizimin iskeletini oluşturmayı sağlayan bir yol göstericidir. Gözler baş yüksekliğinin tam ortasında olup, iki göz arası mesafesi bir göz genişliği kadardır. Gözler, kaşlar

ve saçların, baş çiziminde insan tipini belirlemede önemli rolleri vardır. Küçük bir değişiklik ile tipte farklılıklar yaratmak mümkündür. (Olgaç, ty, s. 138)

Yardımcı çizgiler ve geometrik şekiller çizerek, kolaylıkla yüz çizmek mümkündür. Dikey olarak; $1/2 = 1/2$ oranında ikiye ve yatay olarak $1/3 = 1/3 = 1/3$ oranında 3'e bölünerek, burun yüzün yatay bölünen ortadaki çizgi arasına çizilir ve ikizkenar üçgen çizmek ile başlanarak, burnun hatlarının yerleştirilmesinde kolaylık sağlayacak rehber çizgilerden yararlanır. Çizilen yardımcı dikdörtgen geometrik formun tamamını kaplamadan yüz çizilir.

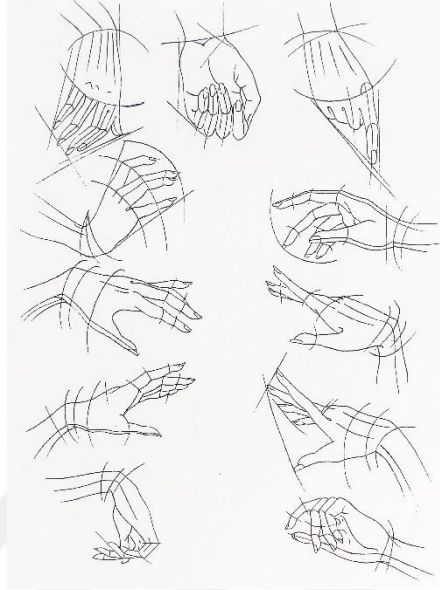
(Sezgin, 2018, s. 34)

Resim 61. Yüz Çizim Aşamaları. Kaynak: (Sezgin, 2018, s. 34)

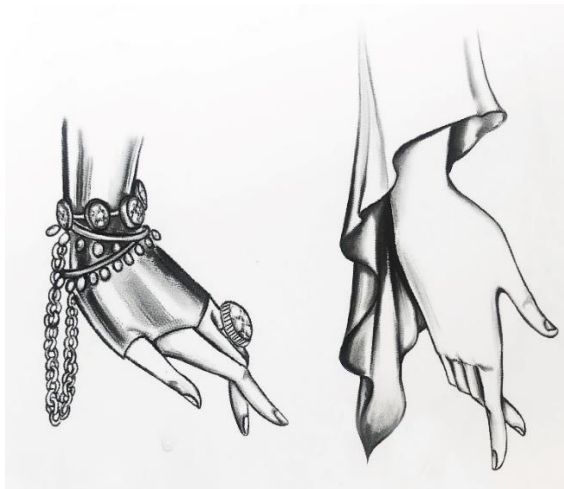
Eller, insan kolunda beş parmakla biten kavrama ve dokunma organıdır. Elin uzunluğu genişliğinin iki katı olup, bilekten parmak başlangıcına kadar olan kısmı kare görünümündedir. Moda resmi figürlerinde,

el çizimi yapılırken parmaklar, deforme edilip, uzatılabilir. (Olgaç, ty, s. 144, 149)

Resim 62. Moda Resminde El Çizimlerine Örnek 1. Kaynak: Drudi, 2001, s. 55

Moda illüstrasyonlarında, vücut stilize edilebildiği gibi ellerde daha abartılı ve uzun olarak, kullanılan aksesuarlar, eklem yerlerindeki kıvrımlar, katlar, kumaşın duruşu da basit çizgiler ile resmedilebilir. (Sezgin, 2018, s. 44, 45)

Resim 63. Moda Resminde El Çizimlerine Örnek 2. Kaynak: Sezgin, 2018, s. 45

Düz ayakkabı ile çizilecek olan ayaklar, yere paralel durur. Yüksek ayaklar ise yere dik açı oluşturur. Arkadan veya yandan ve hafif arkaya dönük ayaklar çizildiğinde ayak tabanı görülür ve çizilir. (Sezgin, 2018, s. 52)

Resim 64. Moda Resminde Ayak Çizimlerine Örnek. Kaynak: Sezgin, 2018, s. 53, 54

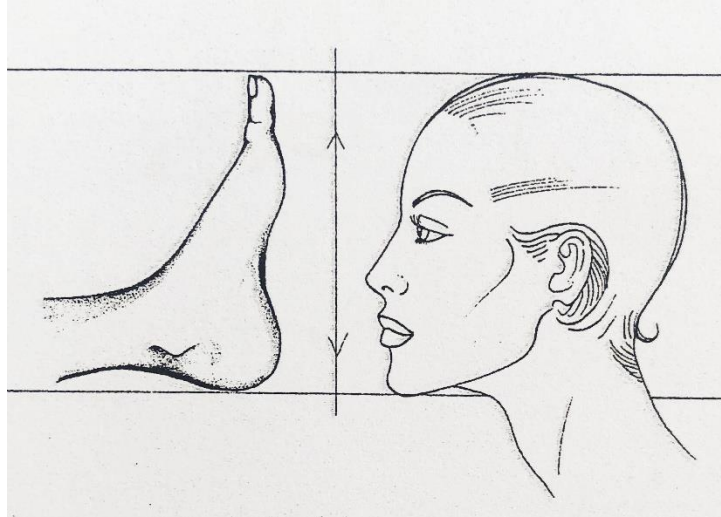
Vücudun dengesi ile ayağın zemine basması arasında ayak çizimi önemli rol oynar. Ayak üzerine giydirilen, moda göre değişen ayakkabı modelleri ile birlikte çizim yapıldığında moda illüstrasyonu kuvvetlenecektir. (Baş, 2004, s. 144)

Resim 65. Moda Resminde Ayakkabı Çizimine Örnek.

Kaynak: Sezgin, 2018, s. 54

Vücut uzunluğunun sekizde biri; dolayısıyla baş ve ayak uzunluğu bir birim olarak alınır ve birbirine eşittir. (Drudi, 2001, s. 66)

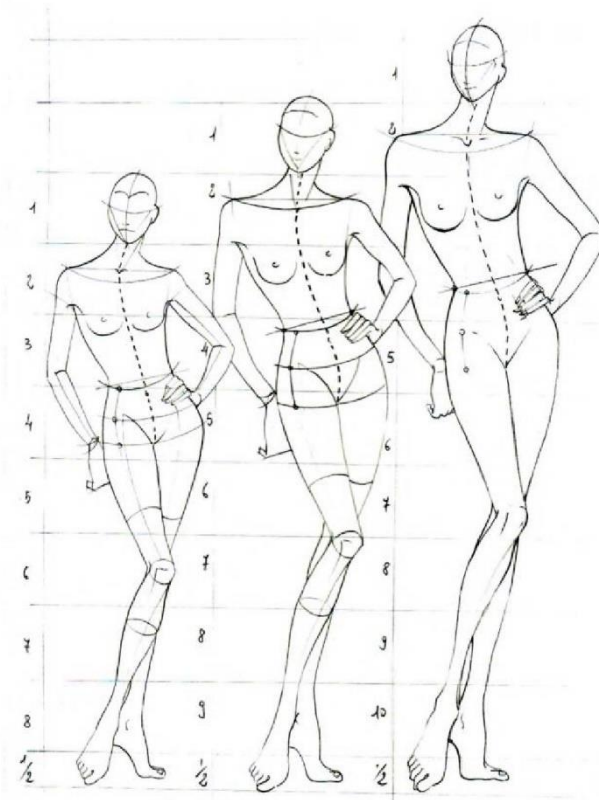
Resim 66. Ayak ve Baş Uzunluğu Birbirine Eşit. Kaynak: Drudi, 2001, s. 66

2.2.2.2.3. *Klasik Oranlardaki Silüet Çizimleri ve Moda Silüetlerinin Karşılaştırılması*

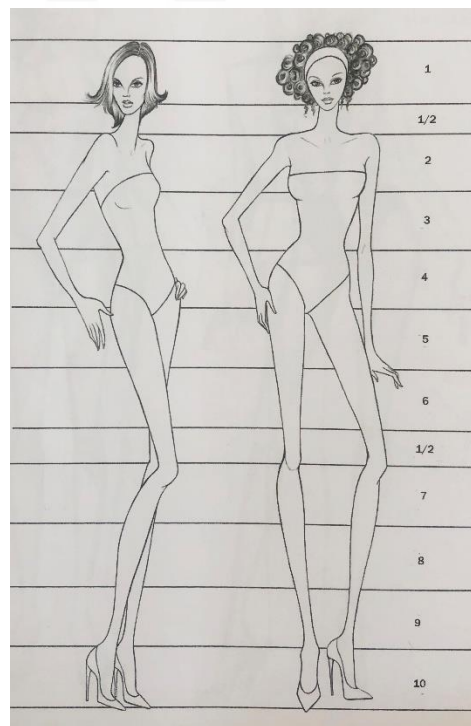
Çizim yapmak; düşünceler ile kurulan bir bağ ve iletişim kuracak bir araçtır, düşünceleri kağıda dökmek de denilebilir. İnsan bedenini anlamak; anatomiye, kas sistemini ve beden orantısı, beden dengesi ve duruşunu anlamak, moda çizimi yapan tasarımcı için gereklidir. (Sorger & Udale, 2013, s. 58)

Kadın vücut çizimi resimsel, baş yüksekliği birim olarak alınıp, 7,5 - 8 baş birimi ile çizilir. Ancak bu resimsel çalışmalar için uygundur. Artistik çizimlerde vücutlar stilize ederek uzatılır bunun sebebi tasarımın sunumunda estetik özellikleri koruyarak, etkilemektir ve bu sayede istenilen etki yakalanılabilir. Stilize moda çizimlerinde çizer 9'luk veya 10'luk birimlik ölçüleri kullanmayı tercih edebilir. Tasarımcının kendi çizgisini belirlemek, tarzını oturtmak için aynı ölçülerde çizime devam etmesi uygun olacaktır. Geometrik formlardan yararlanarak çizim yapmak çizerin işini kolaylaştıracağı gibi stilize çizimlerde yoruma bağlı farklılıklar sanatçının tercihinine göre değişebilmektedir. (Sezgin, 2018, s. 8, 9)

Moda silüeti çalışmalarına çeşitli pozlarda (ön, arka, yan, yarı yan) insan vücudu desenleri ile başlanmaktadır. Bu aşamada, canlı modelden insan vücudu ayrıntılarıyla çalışılarak anatomik yapı kavranmaktadır. Daha sonra kanon sayılarının (1/9, 1/10, 1/12, 1/14) gibi arttırılmasıyla inceltme ve uzatma işlemleri gerçekleştirilmektedir. (Uçar, 2012, s. 83)

Resim 67. Farklı Boyutlardaki Silüet Örnekleri. Kaynak: Drudi, 2001, s. 105

Resim 68. Farklı Duruşlardaki Silüetler. Kaynak: Sezgin, 2018, s. 9

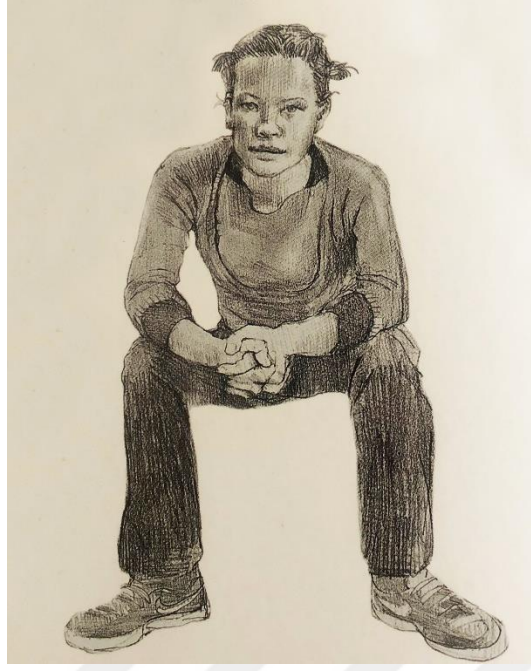
Stilize edilmiş çizimlerde kullanılan silüetler ile ideal ölçülerdeki çizimlerde kullanılan oranların farklı olmasından dolayı, bıraktıkları etkiler de farklı olmaktadır. Tabii insan çizimlerinde vücut oranları olduğu gibi, oynama yapılmadan (beli inceltmek, bacak boyunu uzatmak..vs.) aktarılan çizimlerdir. Moda resimlerinde, giysiyi ön plana çıkartmak amacı ile dikkat çekebilmek için; bakımlı, seksi, güzel, uzun bacaklı kadınların olduğu abartılı figürler yer almaktadır.

Resim 69. Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek 1.

(İllüstratör: Hayden Williams)

Kaynak: https://allthingsfashionnicole.files.wordpress.com/2014/11/0879_hayden_williams_in-time.jpg (5.10.2019 - 14:47)

Resim 70. Klasik Oranlardaki İnsan Figürü Çizimine Örnek 1.

Kaynak: Armstrong, 2012, s. 66

Figür çiziminde, insan bedeninin her zaman oranlar düzenine (canon) uyma zorunluluğu vardır. Bir canon, bedendeki farklı bölgeler arasındaki dengeyi kuran bir dizi ölçümdür. Örneğin; kollar çok uzun ya da çok kısa, baş çok büyük olduğunda model normlardan sapar ve çizimin orantısız olduğu söylenebilir. (Cerver, 2005, s. 105)

Fakat, moda illüstrasyonu için bu oranlardan her zaman bahsetmek mümkün değildir. İllüstratörün yorumuna bağlı olmak üzere, bu durumun aksi olduğu çizimler de söz konusu olabilmektedir. Moda illüstrasyonunda kullanılan farklı silüet tipleri başlığı altında; ideal güzellik algısından farklı olmak üzere bir çok sanatçının farklı şekillerde stilize ettiği silüet tiplerini incelemiştik. (Bakınız: 2.2.2.2.) Buna bağlı olarak moda illüstratörleri, çalışmalarında yaratıcılıkları sayesinde, farklı şekillerde stilize edilmiş silüet tasarımlarına imza atmaktadır.

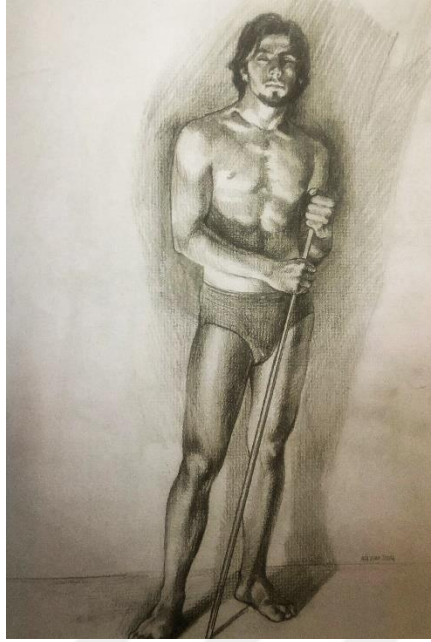

Resim 71. Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek 2. Kaynak: Jones, 2013, s.118

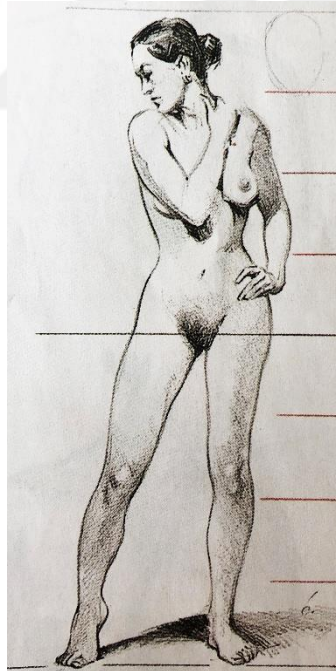
Resim 72. Stilize Edilmiş Moda İllüstrasyonuna Örnek 3.

Kaynak: Armstrong, 2012, s. 25)

Resim 73. Klasik Oranlardaki İnsan Figürü Çizimine Örnek 2.

Kaynak: Gümüş & Kozak, 2014, s.63

Resim 74. Klasik Oranlardaki İnsan Figürü Çizimine Örnek 3.

Kaynak: Cerver, 2005, s. 105

İnsan bedeninin dikkati en çok çeken kısmının yüz olması nedeni ile yüz çizimi yapılırken kurallara dikkat edilmesi, basit formlardan başlanarak, giderek bu basit formların geliştirilmesi ve yüz hatlarının doğru şekilde yerleştirilmesi gerekmektedir. Yüz çiziminde, hiçbir yüzün birbirine benzememesinden dolayı kişiden kişiye farklılık göstereceği de unutulmamalıdır. (Cerver, 2005, s. 121)

Moda illüstrasyonlarında ise; çizimler yüz detayları çizilmeden de tamamlanabilmektedir. Yüzün detayları çizilmeden, yarım kalmışlık hissinden çok, tasarımcı bize estetik bir tasarım sunabilmektedir. Farklı şekillerde, yalnızca dudak, yüz çizmek yerine; sadece bir çizgi ile tasarımını tamamlayarak, tasarımcının hayal dünyasının yansıması olan farklı moda illüstrasyonları, yüz detaylarının hiç birisi verilmeden, ya da bir kısmı çizilerek, boşluk hissi olmaksızın, estetik bir algı içerisinde sunulabilmektedir.

Resim 75. Moda İllüstrasyonunda Farklı Yüz Çizimlerine Örnek 1.

Kaynak: Armstrong, 2012, s. 63

Resim 76. Moda İllüstrasyonunda Farklı Yüz Çizimlerine Örnek 2.

Kaynak: Armstrong, 2012, s. 25.

Resim 77. Moda İllüstrasyonunda Farklı Yüz Çizimlerine Örnek 3.

Kaynak: Jones, 2013, s. 104

Resim 78. Portre Çizimine Örnek. Kaynak: Barber, 2017, s. 96

3. TÜRKİYE’DE MODA İLLÜSTRASYONUNUN GELİŞİMİ VE ÖNEMLİ TEMSİLCİLERİN KONU İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

3.1. Türkiye’de Moda İllüstrasyonunun Gelişimi

Bundan sonraki bölümde, Türkiye’de Moda İllüstrasyonu’nun Gelişimi başlığı altında; moda illüstrasyonu gelişiminin, geçmişten günümüze modanın nasıl bir serüven içerisinde geliştiği ile paralel olarak ilerlemekte olduğu ve moda illüstrasyonlarının çizildiği dönemin moda çizgilerini taşımakta olup, o dönemin modasını yansıttığını göz önünde bulundurarak incelenecektir. Bu sebeple Türkiye’de geçmişten günümüze giyim modasından bahsetmek, Türkiye’de Moda İllüstrasyonu’nun Gelişimi başlığını destekleyecektir.

Buna ek olarak, moda illüstratörleri ve akademisyenler ile yapılan görüşmelerde; Türkiye’deki illüstrasyon sanatçılarının bu alana yaptıkları katkılar, Türkiye’de üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilen illüstrasyon derslerinin yeterli olup olmadığı, tekstil sektöründe tüketimin artması ile moda illüstrasyonuna ihtiyaç duyulması arasında bir etkileşimin var olup olmadığı, moda illüstrasyonunun Türkiye’deki yeri açısından nerede olduğu ve geçmiş ile günümüz arasında gelişme gösterip göstermediği, moda illüstrasyonunun müşteri ile tasarımcı arasında kalmış, kullanımı açısından kısıtlıdır, ifadesinin yorumlanması, Türkiye’de moda illüstrasyonunu daha fazla tanıtmak ve duyurmak için ne gibi bir yol izlenebileceği hakkında katılımcılardan fikirleri alınmış, düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

İstanbul’da 1919 yılından sonra geleneksel ve modaya uygun giyim tarzlarının birbiri ile iç içe geçerek giyim kuşam anlamında kafaların karıştığı görülmüştür. İkisinin ortak özelliği; geometrik kesimler uygulanarak hazırlanıyor olmasıdır. Bu tarihlerde Osmanlı giysilerinin üslubu için geometrik kesim anlayışından

esinleniliyordu diyebiliriz. Orta Asya giyim kültürünün devamı olan Osmanlı giysilerinin, Avrupa modasının aksi yönde bir tarzı olan geometrik tarzına, 18. yy sonlarına kadar, moda tasarımcısı Poiret; tasarımlarında yer vermiştir. (Şahin, 2017, s. 382, 383)

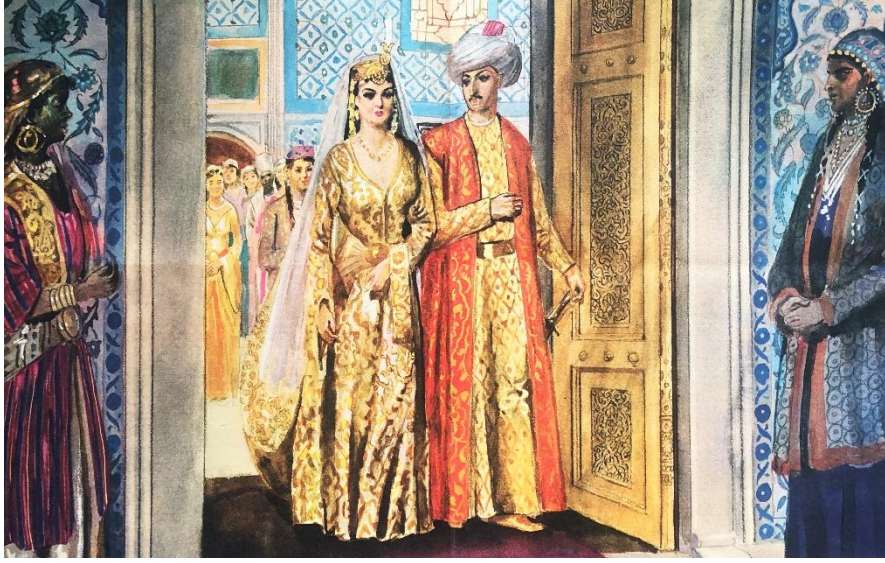
Resim 79. Paul Poiret, Fovizm, Kübizm etkileri taşıyan Oryantalist tasarım, 1913.

Kaynak: Şahin, 2017, s. 386

Resim 80. Paul Poiret, Geometrik kesim etkileri taşıyan tasarım, The Metropolitan Museum of Art 1912. Kaynak: Şahin, 2017, s. 386

Orta Asya'daki eski Türkler'in kıyafetleri konusunda bilinenler; sürekli göçebe halinde yaşam sürmeleri sebebi ile rahat ve deriden yapılmış kıyafet tercih ettikleri yönündedir. Osmanlı'da kıyafetin kumaşının rengi, kalitesinin bir anlamı vardı; giyen kişinin toplum içindeki statüsünü belli etmiştir. Törenlerde, seferde, düğünlerde, günlük hayatta giyilen kıyafetler birbirinden farklı ve kişileri ayırıştırıcı bir görev görmüştür. (Kultura Narodov Priçernomoriya Dergisi, Arıĝ, 2007, s. 143, 144)

Resim 81. Fatih Sultan Mehmet ve Mükrim Hatun'un Düğününden.

Kaynak: Hayat Dergisi, 1964, s. 16

Osmanlı Sarayında sultanlar günlük yaşamlarında altta şalvar, üstte gömlek ya da iç entarisi üzerine kısa veya uzun kaftan giyerlerdi. Hem erkek hem kadın giysisi olan feraceler ile kaftan ve her padişahın farklı isimlerle anılan başlıkları vardı. Bayramlarda, cenaze ve tahta çıkma törenlerinde, elçi kabullerinde, savaşta giyilen giysiler ve renkleri değişirdi. 18. yüzyıla kadar geleneksel olan bu giyim tarzı, bu yüzyıldan sonra Batının etkisine girmiştir. (Kultura Narodov Priçernomoriya Dergisi, Arıĝ, 2007, s. 148, 149)

Resim 82. Haseki Sultan (Haseki Kadın) Kaynak: Kürşad, 2008, s. 198

Resim 83. Osmanlı Dönemi Kadın Giysisi

Kaynak: Komşuoğlu, 1986, s. 219

19. yüzyılın sonunda ferace ve yaşmak zamanla kaybolmaya yüz yutmuş ve II. Abdülhamid döneminde feracenin yerini peçe ve çarşaf almaya başlamıştır. (Kultura Narodov Priçernomoriya Dergisi, Arıĝ, 2007, s. 147)

1908 yılı sonrasında; kadınların peçe ve çarşaf giyenlerine rastlandığı gibi aynı dönem kadın dergilerinde elbise, tuvalet tarzında kıyafetler yer almaktaydı. Fakat peçe ve çarşaf kullanımı kadınlar arasında gitgide azalmaktaydı.

1912’de Amerikan Elçiliği’nde verilen resmî davete bir Türk kadını peçesiz olarak katılmıştır. (Kultura Narodov Priçernomoriya Dergisi, Arıĝ, 2007, s. 151)

1912 yılında dizin altına takılan kurdeleler, kadınların yürürken hareketlerini kısıtlamış, fakat çok moda olmuştur. Sürekli değişen moda sayesinde 1 yıl sonrasında etekler Türk şalvarları şekline dönüşmüştür. (Komşuoĝlu, 1986, s. 206)

Resim 84. 1912 yılındaki dizin altına takılan kurdeleye örnek moda resmi

Kaynak: Komşuoĝlu, 1986, s. 207

Resim 85. 1913'lü Yıllardan Türk Etek Şalvarına Örnek Moda Resmi

Kaynak: Komşuoğlu, 1986, s. 207

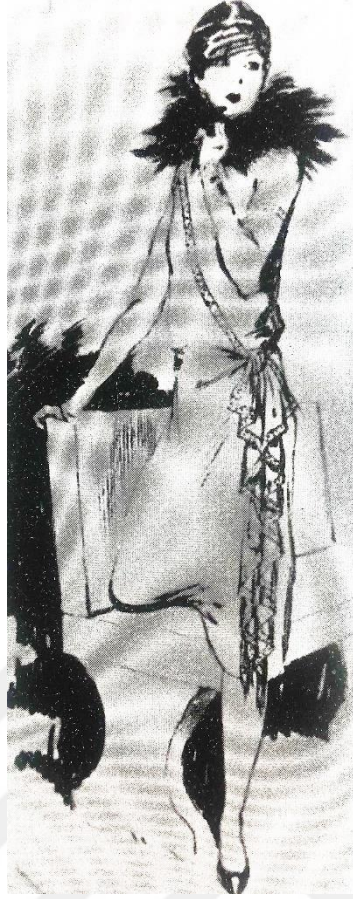
Yeni Türkiye Devleti'nin kurucusu Atatürk, medeni insan olmak için; kıyafet, fikir, zihniyet ile değişilmesi gerektiğini söylemiştir ve çağdaş giyim kuşamın, uygar olmanın işareti olması sebebi ile; 1925 yılında Şapka ve Kıyafet Devrimi'ni gerçekleştirmiştir.

1925 - 1934 yılları arasında toplumun dış görüntüsünü medenileştirme, modern dünyaya ayak uydurma, erkeklerin şapka, kadınların modern kıyafetler ve din adamlarının çağdaş kıyafetler giymeleri ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. (Kultura Narodov Priçernomoriya Dergisi, Arıĝ, 2007, s. 153)

Resim 86. 1928 Yılı Modası. Kaynak: Komşuoğlu, 1986, s. 228

1920 - 1930 yıllarında çizilen moda figürlerinde yalınlık hakim olmuştur. Çizim teknikleri ve çizilen tipler birbirleri ile benzerlik göstermektedir. Bu yıllarda figürler, sade bir dil ile stilize edilerek çizilmiştir. (Komşuoğlu, 1986, s. 47)

Resim 87. 1920 - 1930 Yıllarından Moda Figürü. Kaynak: Komşuoğlu, 1986, s. 48

Resim 88. 1934 Yılından Moda Figürü. Kaynak: Olgaç, ty, s. 41

Resim 89. 1930'lu Yılların Popüler Magazin Dergisi Muhit'ten.

Kaynak: Baş, 2004, s. 21

1940'lı yıllarda, giyim tarzları daha dişi bir görünüm kazanmıştır. Kalem kaşlar, uzayan saçlar, uzayan etek boyları dönemin belirgin özellikleridir. Terziler kadın ve erkekleri daha da uzun gösterecek kesimleri tercih etmişlerdir. Bunun yanında bu dönemde naylon çorap kadın giyiminin en önemli parçası olmuştur. II. Dünya Savaşı yıllarında, kadınlar arasında yüksek topuklu ayakkabılar ve etekleri kombinleri moda olmuştur. Bob Stil adı verilen akım sayesinde Türkiye'de Bob Stil kızlar bu şekilde giyinmeye başlamıştır. 1950'lerde kot pantolonlar, boyları kısaldan etekler ve kadınların dar, vücut hatlarını belli eden korseler moda olmuştur. (Kürşad, 2008, s. 203, 208)

1940 - 1950 yıllarında moda figürlerinin artistik stilde çizimi yüksek düzeyde olup, zarif, ince ve uzun modellerin kullanıldığı görülmektedir. Bu yıllardaki moda illüstrasyonlarındaki modeller genellikle dekoru ile birlikte çizilmekteydi.

(Komşuoğlu, 1986, s. 48)

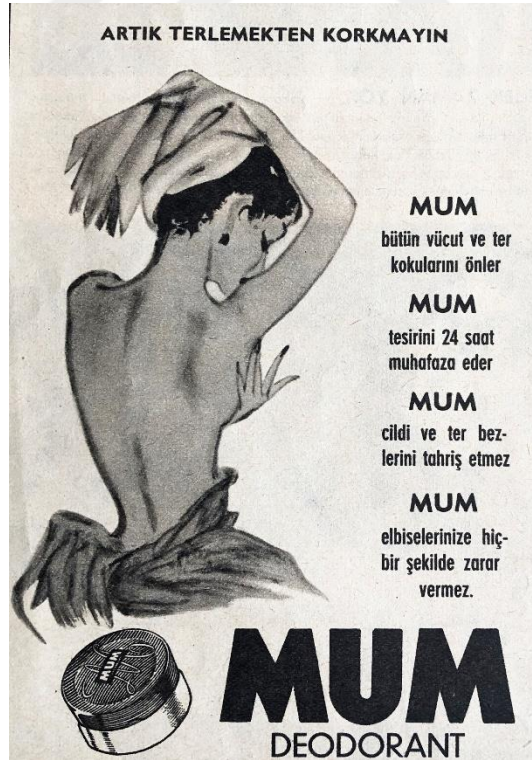
Resim 90. 1945 - 1946 Yıllarından Moda İllüstrasyon Örneği.

Kaynak: Olgaç, ty, s. 43

Resim 91. 1940 - 1950 Yıllarından Moda İllüstrasyon Örneği.

Kaynak: Komşuoğlu, 1986, s. 49

Resim 92. 1957 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan

Kaynak: Hayat Dergisi, 1957, s. 14

Resim 93. 1958 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan

Kaynak: Hayat Dergisi, 1958, s. 6

Resim 94. 1959 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan

Kaynak: Baş, 2004, s. 21

Toplumsal olayların dünyadaki etkilerinin ülkemizi etkilediği, 1960 - 1970'li yıllarda, bu etkilerin moda da yansıdığı görülmektedir. 1970 yıllarında, dünyadaki cinsel özgürlük anlayışı ile birlikte kişilerin giyim tarzlarının daha vurdumduymaz, rahat bir hal aldığı görülmekteydi. Sokaklarda mini etek giyen kadınlara daha fazla rastlandığı, dolayısıyla Türkiye'de de kadınlar arasında mini eteğin moda olduğunu söyleyebiliriz. (Üstün, 2010, s.47)

Resim 95. Altın Eller Aylık Kadın Dergisi Arka Kapak. (1971)

Kaynak: Altın Eller, 1971

1960 yıllarında figürlerdeki ölçüler dengeli ve uyumlu olmakla birlikte, 1950 yıllarının artistik çizgilerinden esintiler görülmektedir. 1960'lı yılların sonları 1970 yıllarının başlarında moda silüetleri uzun çizilmeye başlanmış, moda illüstrasyonlarında abartıya yer verilmiş, bacak boyları uzun çizilerek, mini etek modasının silüetler üzerinde etkili olduğu açıkça görülmektedir. (Baş, 2004, s. 20)

Ay-Yıldız
yeni harika
modelini
takdim etmekle
şeref duyar

Uzun bir çalışma devresi sonunda im-
kânına muvafık olduğumuz bu yeni ka-
litede bütün ihtiyaç ettiğimiz malzemeler, şimdiye
kadar imal edilen ve edilecek olan
sutyenlerin bütün mahzarlarını ortadan
kaldırıyor bulunmaktadır.
TAKLİTLERİNDEN SAKININIZ

Kauçuk yerine; sağlam, hafif, hava alan, yıka-
nınca kat'iyen deforme olmayan, zarafet ve gü-
zellikini aynen muhafaza eden **YEPYENİ BİR**
MUCİZE... PERLOTEX
Normal, Dekolte, Miğdeli modeller üzerine muh-
telef motifler.

Ay-Yıldız
KORSE, SUTYEN SANAYİİ

Ay-yıldız dünya modasını yakından takip eder

Resim 96. 1964 Yılında Popüler Kadın Magazin Dergisi Hayat'tan

Kaynak: Hayat Dergisi, 1964, s. 18

Resim 97. 1970'li Yılların Mini Etek Modasının, Moda Figürü Çizimine Etkisi.

Kaynak: Komşuoğlu, 1986, s. 51

Resim 98. Haftalık Mecmua Samanyolu'ndan Moda Resmi. (1975)

Kaynak: Samanyolu, 1975, s. 17

1980'li yıllar televizyon ve dergilerin etkisi altında kalınması ile; karpuz kolların, vatkaların, payetlerin, abartılı, gösterişli giyim tarzının moda olduğu, batının etkisinin moda üzerinde hissedildiği bir dönem olmuştur. Moda Tasarımcısı Özlem Süer; 80'lerin kimliksiz bir dönem olduğunu savunmaktadır. Disko müziğin etkisi hissediliyor, giysilerde çok farklı renkler ve lame kumaşlar tercih ediliyordu. Gençler yavaş yavaş kendi moda kültürlerini oluşturmaya başlamışlardı, demiştir. (Uçak, 2016, s. 47 - 49)

Resim 99. 1980 Yılı Mantoları. Kaynak: Komşuoğlu, 1986, s. 39

Resim 100. 1987 Yılı'nın Cumhuriyet Gazetesi Pazar Ekinden.

Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi Pazar Eki, 1987, s. 20

Resim 101. 1988 Yılı'nın Cumhuriyet Gazetesi Pazar Eki Kapağı.

Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi Pazar Eki, 1988

1990'larla birlikte modada 1980'lerdeki abartı, süslemeli kıyafetler yerine daha soluk renkli, abartıdan uzak, sade kıyafetler tercih edilmiştir.

Kadınların kıyafetleri ile daha güçlü bir imaj çizdiği 90'larda önceleri sadece dergilerde gördükleri yabancı markalara ulaşmak eskisinden daha kolay olmaya başlamıştır. Siyasi görüşlerin yansıması gibi görülebilecek olan moda, düşünce ve giyim olarak doğru orantılı bir durum içine girmiştir. (Üstün, 2010, s. 49)

Resim 102. Aylık Kadın Dergisi Benissimo'dan Moda Resmi. (1990)

Kaynak: Benissimo, 1990, s. 23

2000'li yılların başlarında rahat kıyafetler tercih edilmekteydi. Yılan deseninin moda olduğu bu dönemde, sivri burunlu çizmeler çok popülerdi. 2000'lerin ortalarına doğru, uzun etekler, bol paça pantolonlar, ekose takımlar, boyundan bağlı bodyler, bolerolar, tüylü çizmeler çok tercih ediliyordu. Modayı, masum ve romantik olarak tanımlayabileceğimiz 2005 yılında, kadınsı çizgiler ön planda idi. 2000'li yılların son dönemlerinde, gösterişli ve çarpıcı makyaj, parlak, renkli aksesuarlar, baş aksesuarları ile geride kalan on yılın etkisi altında kalmıştır diyebiliriz. (Kaya, 2007, s. 45 - 48)

Resim 103. Burda Dergisi'nden Moda Resmi. (2007) Kaynak: Burda, 2007, s. 28

Resim 104. Aylık Kadın Dergisi Harper's Bazaar Türkiye'den Kolaj Tekniği Kullanılmış Moda Resmi. (2011)

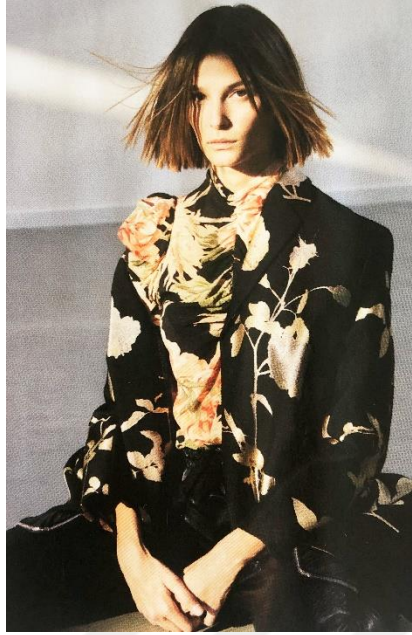
Kaynak: Harper's Bazaar, 2011, s. 68

2010'lu yıllarda, dar ve geniş model pantolonlar ve bolca aksesuar kullanımı, streç ve yırtık kotlar, alt üst takım kıyafetler, stiletto ayakkabılar çok tercih edilmektedir. Canlı, neon renkler yaz aylarında sıkça kullanılmakta, çiçek deseni elbiselerde, gömlelerde sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Günümüz moda illüstrasyonlarında; moda illüstrasyonunun da geçmiş dönemlere göre daha fazla gelişmiş olduğu ve gelişim sürecinin devam ettiği düşünüldüğünde, farklı şekillerde stilize edilen ve farklılık gösteren moda resimlerinden söz etmemiz mümkündür. Günümüz modasını yansıtan moda resimleri, bu dönemde, sanatsal nitelik taşımakta olup, standart bir çizgi ve tarzdan bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Resim 105. Günümüz Moda İllüstrasyonlarından Örnek (Mustafa Soydan - 2018)
Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 106. Aylık Kadın Dergisi Vogue Türkiye'den, Çiçek Desenli
Gömlek. (2019) Kaynak: Vogue, 2019, s. 277

Resim 107. Aylık Kadın Dergisi Harper's Bazaar Türkiye'den Çiçek Desenli
Elbiseler. (2019) Kaynak: Harper's Bazaar, 2019, s. 231

3.1.1. Türkiye’den, Günümüz Moda İllüstrasyon Sanatçıları ve Moda İllüstrasyonlarından Örnekler

3.1.1.1. Mustafa Soydan

Araştırmacının, moda illüstratörü Mustafa Soydan ile görüşmesi sonucunda, Soydan’ın kendisi ile ilgili ilettiği bilgiler şu şekildedir:

Üniversiteden mezun olduktan sonra İstanbul’a gelip illüstrasyon alanında çalışabileceği, Mattel Türkiye Ofisi’nde 2 yıl çalışmış ve Barbie çizmiştir. 4-5 senelik ajans hayatından sonra freelance illüstratör olarak devam etme kararı almıştır. Moda haftası kapsamında Yapı Kredi Bankası, Yves Saint Laurent, Mercedes Benz Fashion Week, Armani...vb markalar için çalışmalar yapmıştır.

Resim 108. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 109. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 110. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 111. Mustafa Soydan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 4.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

3.1.1.2. Yiğit Özçakmak

Araştırmacının, moda illüstratörü Yiğit Özçakmak ile görüşmesi sonucunda, Özçakmak'ın kendisi ile ilgili ilettiği bilgiler şu şekildedir:

Türk moda illüstratörü Yiğit Özçakmak 10 senedir moda illüstrasyonları yapmaktadır, tarzlarından ve tavırlarından etkilendiğini belirttiği Beyonce ve Lady Gaga çizmekten keyif almaktadır. Loreal, Çanakkale Seramik, Beşiktaş...vb. markalar ile çalışmıştır.

Resim 112. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 113. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 114. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 115. Yiğit Özçakmak Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 4.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

3.1.1.3. Mehmet Ağar

Araştırmacının, moda illüstratörü Mehmet Ağar ile görüşmesi sonucunda, Ağar'ın kendisi ile ilgili ilettiği bilgiler şu şekildedir:

Eğitim hayatı boyunca resim ve daha sonra modaaya olan ilgisi tekstil sektörüne yönelmesini sağlamıştır. Böylece tekstil tasarım alanında profesyonel olarak çalışmaya, aynı zamanda illüstrasyona olan ilgisinden dolayı moda illüstrasyonları yapmaya başlamıştır.

Resim 116. Mehmet Ağar Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 117. Mehmet Ağar Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 118. Mehmet Ağar Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 119. Mehmet Ağar Moda İllüstrasyon alışmalarından 4.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

3.2. Görüşme Dökümleri ve Yorumlar

6 sorudan oluşan konu ile ilgili görüşme formu araştırmanın nitel bulgularına ulaşabilmek için; Moda İllüstratörü Mustafa SOYDAN, Moda İllüstratörü Yiğit ÖZÇAKMAK, Moda İllüstratörü Mehmet AĞAR, Akdeniz Üniversitesi Serik Gülsün Süleyman Süral Meslek Yüksekokulu Moda Tasarım Programı ğretim Görevlisi ve Program Koordinatörü Mine AYDOĞAN, moda tasarım alanında 4 kitabı bulunan, aktif olarak seminerlere katılım sağlayan ve çeşitli firmalara tasarım danışmanlığı yapan eğitimci Nur SEZGİN'e gönderilmiş ve kendilerinin görüşleri alınmıştır. Katılımcıların cevapları tamamen kendilerine aittir. Ek olarak Mine Aydoğan kendi kitapları olan Temel Sanat Eğitimi Tekstil ve Moda Tasarımı kitabı ve Moda İllüstrasyonu, İllüstrasyon isimli kitaplarından alıntılar yaptığımı ifade etmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan form, uzman görüşlerine göre tekrar düzenlenmiş

olup, son halini almıştır. Kayıt altına alınan görüşmeler döküm haline getirildikten sonra, düzenlenerek yorumlanmıştır.

3.2.1. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Türkiye’deki İllüstrasyon

Sanatçıların Bu Alana Yaptığı Katkılar İle İlgili Görüşleri

Görüşme formundaki, ‘Türkiye’deki illüstrasyon sanatçılarının bu alana yaptığı katkıları nasıl değerlendiriyorsunuz?’ şeklindeki ilk soruya katılımcıların verdikleri cevaplar, Türkiye’de moda illüstrasyonuna sanatçıların katkıları hakkındaki görüşleridir.

Mustafa Soydan’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Türkiye’de illüstrasyon alanında çok değerli hocalarımız ve üstadlarımız var kimisi göz önünde, kimisi siz merak edip araştırıp bulursanız karşınıza çıkar. Moda alanına yönelik benim bildiğim kadarıyla pek kimse yok, ben dahil birkaç kişi diye biliyorum. Açıkçası katkı olarak henüz gelişmekte olan bir alan.

Yiğit Özçakmak’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Her sanatçı çalıştığı alana mutlaka ufak veya büyük fayda sağlamıştır, zaten başlı başına o alana dahil olması ve devamlılığını sağlaması önemli bir katkıdır aslında. Ama daha küresel ölçekte bakıldığında Türkiye’deki illüstratörlerin çok büyük bir etkisinden söz edemeyiz.

Mehmet Ağar’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Türkiyede illüstrasyon anlamında oldukça zengin bir yelpazenin olduğundan bahsedebiliriz. Sanat kişiden kişiye çok göreceli bir şey olabilmekte, elbette sanatın bütün dalları içerisinde illüstrasyonun da geçmişten günümüze çok büyük etkisi

bulunmakta. Sanatın bu denli görecelik kavramı kişilerin sanat algısıyla bambaşka betimsel boyutlara ulaşmasına olanak sağlıyor. İllüstrasyon, moda illüstrasyonu hepsini bir bütün olarak kabul ettiğimizde etkisini muazzam derecede iyi buluyorum. Bunlardan en büyük örnek kuşkusuz İhap Hulusi Görey'in grafik tasarım, grafik illüstrasyon çalışmalarıdır.

Mine Aydoğan'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Günümüzde hızlı bir gelişme gösteren tekstil sektörü illüstrasyon kullanım alanlarında önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde, geleceğin önemli meslek dallarından sayılacak moda illüstrasyonu ve moda illüstratörü konuları, bugün itibarı ile gelişme ve ilerleme sürecindedir. Hazır giyim sektörü veya küçük çaplı bazı tekstil işletmeleri, bilgisayar teknolojilerinin getireceği yeniliklerin, geleceğin tekstil sektöründe görülebilecek değişim ve gelişiminin farkında olduklarından, alanlarında dijital teknolojinin sunduğu olanakları kullanmaya başlamışlardır. Türkiye'de tekstil sektörünün köklü ve büyük tekstil firmaları başta olmak üzere, yine bu sektörlerin tasarım, desenleme, kalıp, üretim vb. gibi farklı departmanlarında, illüstrasyonun gerekliliği ve önemi kavranmış, kullanımına da başlanmıştır. Sektör işverenleri de, bünyelerinde bilgisayar teknolojisindeki gelişmeleri takip eden ve konusunda uzmanlaşmış tasarımcılarla, moda illüstratörleri ile çalışabilme arayışı içine girmişlerdir. Böylelikle, günümüzde tekstil endüstrisinin birçok alanında moda illüstratörleri çalışmalarını sürdürmektedirler.

Nur Sezgin'in konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Gayet önemli ve gurur verici buluyorum. Grafik, moda tasarım ve resimde uluslararası olarak da adını duyuran çok başarılı illüstrasyon sanatçılarımız var. Çok yaratıcı çalışmalar yapıyorlar ve takdir ediliyorlar. Bu bizler için büyük gurur. Elbette

bir grafik illüstrasyon sanatçısı ile moda tasarım illüstrasyon sanatçısı farklı çalışmaları ile farklı değerler katıyorlar. Yurt içinde ve dışında eserleri sergilenenler, uluslararası jüri heyetlerinde yer alanlar, konuyla ilgili olan gelecek kuşaklara kaynak yayınlar hazırlayanlar, öğrenci yetiştirenler var bu sanatçıların arasında ve yaptıklarıyla ülke adına da gerçekten büyük katkılar sağlıyorlar.

Yapılan görüşme sonucunda; Mustafa SOYDAN'ın moda illüstrasyonu açısından ele aldığı soruyu Türkiye'de henüz gelişmekte olan bir alan olarak belirtmiştir. Yiğit ÖZÇAKMAK, her sanatçının çalışmaları ile büyük bir etki ve katkı sağladığını ama Türkiye'de illüstrasyon adına çok büyük bir etki olmadığını, Mehmet AĞAR ise, illüstrasyonun geçmişten günümüze Türkiye'de yol kat ettiğini ve sanatçıların etkili olduğunu belirtmiştir. Mine AYDOĞAN, moda illüstrasyonunun gelişme ve ilerleme sürecinde olduğunu belirtmiş, Nur SEZGİN, ise bu alanda ülkemizde başarılı sanatçılarımızın olduğunu ifade etmiştir.

3.2.2. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Türkiye'deki Üniversitelerin İlgili Bölümlerinde Verilen İllüstrasyon Derslerinin Yeterliliği İle İlgili Görüşleri

Görüşme formundaki, Türkiye'de üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilen illüstrasyon derslerini yeterli buluyor musunuz?, şeklindeki ikinci soruya katılımcıların verdikleri cevaplar, Türkiye'deki üniversitelerde verilen illüstrasyon derslerinin yeterli olup olmadığı ile ilgili görüşleridir.

Mustafa Soydan'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Bu söylediklerime hocalarımız kızabilir ama bence yetersiz. Çünkü dünya çok farklı bir yere gidiyor her konuda, internetin her konuda fazlasıyla ulaşılabilir olmasından dolayı ve teknolojinin de bu alanda birçok kolaylık sağlamasından çok

fazla illüstratörü keşfediyoruz. Bunları göz önünde bulundurursak, maalesef geride kaldık.

Yiğit Özçakmak'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Aslında illüstrasyon dersleri, biraz resim dersi, teknik ders gibi geçmekte ama bence illüstrasyonda önemli olan teknikten ziyade anlatımdır. Bir hikaye anlatabilmek ve bunu konu kapsamında tutarak, odak noktası etrafında ilerleyebilmek asıl meseledir. Bu sebeple; illüstrasyon derslerini içerik açısından çok tatmin edici bulmamaktayım.

Mehmet Ağar'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Türkiyede illüstrasyon derslerini yeterli bulmak, elbette okuldan okula öğretmenden öğretmene değişkenlik gösteren bir kavram ama ne öğretebilirler diye beklerken aslında sizin dersten ne almak istediğiniz, illüstrasyonun hangi alanına yönelmek istediğinizi biliyor olmanız önemli. Kısaca öğretim bir yerde yetmiyor, sizin ne kadar yeterli olduğunuz, ne alabildiğiniz önemli. Eğitim veren tüm okullar için genelleme yapmak zor ama Türkiye'de üniversite kimi bölümlerin uzman olmadığı alanda eğitim vermesi öğrenciyi doyurmadığı ya da yönlendiremediği için yetersiz kaldığımı düşünüyorum.

Mine Aydoğan'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Bu soruya yanıt verebilmem için Türkiye'de eğitim veren Tekstil ve Moda Tasarımı Lisans ve Ön lisans Bölüm ve Programlarında verilen illüstrasyon ders müfredatlarını detaylı bir şekilde incelemem ve belli bazı kriterleri ortaya koyabilmem gerekmektedir. Bu kadar kısa sürede böyle bir şey mümkün olamayacağı için, bu soruyu şu şekilde değiştirebiliriz: Türkiye'de üniversitelerin ilgili

bölümlerinde verilen illüstrasyon derslerinde ne gibi bilgiler verilmelidir? Tekstil ve Moda tasarımı eğitimi verilen üniversitelerin moda resmi ve illüstrasyonu derslerinde öncelikle tasarımın ana öge, prensip ve ilkeleri doğrultusunda elle (klasik yöntem) ve farklı bilgisayar programları aracılığı ile siluet hazırlama ve hazırlanan bu siluet üzerinde model tasarlama öğretilmelidir.

Öğrenciye, canlı modelden çizilmiş insan vücudu üzerinden moda resmi için stilize edilmiş siluet elde edebilme, basılı kaynaklardan değişik duruşlarda siluet elde edebilme yanında, moda resminde siluet analizi yapabilme yöntemleri uygulamalı olarak kavratılmalıdır. Ayrıca, kumaş ve giysi çizimleri yapabilme, temel giysi formlarını moda resmi ile anlatabilme, modelden model geliştirebilme, geliştirilen giysi formlarını tamamlayan aksesuarları çizibilme ile ilgili bilgi ve beceriler verilmelidir. Ancak tüm bu bilgilerin bu derste tam olarak verilebilmesi mümkün değildir. Bu bakımdan tekstil ve moda tasarımı eğitimi alan bir öğrencinin, moda resmi ve illüstrasyonu dersi almadan önce mutlaka temel sanat eğitimi dersi alma zorunluluğu vardır. O zaman burada şöyle bir soru akla gelebilir. Tekstil ve moda tasarımında, temel sanat eğitiminin, desen, moda resmi ve illüstrasyonu, moda resmi dersleriyle bağlantısı ne olabilir? Tekstil ve moda tasarımı eğitiminin temelini oluşturan temel sanat eğitimi, desen ve moda resmi ve illüstrasyonu ile moda resmi dersleri, kendi içlerinde disiplinel olmalarının yanı sıra, birbirleri ile bağlantıları olan derslerdir. Bu derslerin çizim (klasik yöntem el çizimi) anlamında temelleri, desen dersinde atılır. İyi bir moda tasarımcısının, hayalindeki tasarımını somutlaştırma süreci, desen çizimini öğrenmesi ile başlayabilir. Edgar Degas; desen biçim değildir, biçimi görme yoludur, der.

İnsan büstü veya silueti de bir formdur. Eni / boyu, yüksekliği, hacmi ve derinliği vardır. Siluet bir yere oturup, kolunu farklı bir konuma getirdiğinde, biçime

girmiş olur. Tekstil ve moda tasarımında form, biçim, silüet, stilize, deforme, artistik çizim, tasarım prensipleri (uyum denge, bütünlük, ritim, vurgu), tasarlama yöntemleri, kompozisyon, teknik gibi temel kavramların teoride ve uygulamada çok iyi bilinmesi gerekir.

Bu kavramlar tasarım alanındaki her disiplin için birbirini tamamlar niteliktedir. Desen ile birlikte temel sanat eğitimi, yeri geldiğinde moda resmi ve illüstrasyonu ile moda resmi derslerinde, çizim teknikleri, kuramsal bilgileri, tüm detayları ile birlikte, gerekiyorsa örneklemelerle anlatılması ve gösterilmesi uygun olabilir.

Desen dersinde, ilk etapta doğal veya yapay her türlü nesnenin çiziminden yola çıkılması gerekir. Öncelikle çizimi yapılacak objenin nasıl incelenmesi gerektiğini öğrenir. Bu aşamalarda temel sanat eğitimi dersinin de en önemli kriterlerinden olan, gözlem yapma ve inceleme girmektedir. Roig (2002: 6), önemli olanın üç boyutlu bir görüntüyü iki boyutlu bir yüzeye aktarabilmek olduğunu ve herhangi bir çizimin başarısının ilk etapta tekniği çok iyi bilmekten ziyade konuyu gözlemlenme, desenin ana hatlarını oluşturabilme, kompozisyonu düzenleme ve oranları hesaplayabilme yeteneğinde yattığını söylemektedir. Çizime başlandığında ilk etapta görüntünün formunun yapısal özellikleri incelenir. Tekstil ve moda tasarımı alanında çizimi öğrenirken geliştirebilmek ve bunu kendine özgü karakterli bir çizim tekniği haline dönüştürebilmek, çizimin gücü ile neler yapılabileceğini görebilmek, çizimin şiddet derecesini, örneğin; silüet üzerinde nasıl kullanılacağını öğrenmekle başlar.

Araştırma çizgileri ile birlikte yatay, dikey veya diyagonal aks çizgileri (kılavuz çizgiler) kullanılması; aynı zamanda kâğıt kullanımının, perspektife bağlı

(renk ve çizgi perspektifi) yerleştirme ve kompozisyon oluşturabilmenin, ön/arka/geri planları oturtulabilmenin, çizgi ve renk dağılımlarında yön beraberliği gibi püf noktalarının öğrenilmesi gerekir Bu süreç zamanla, temel sanat eğitiminde de yer alan form-biçim, ışık-gölge, renk-ton gibi temel kavramları da içine alarak, yeni oluşumlara yönelik tasarımlar oluşturabilmeye doğru yol almaya başlar.

Öğrencinin, bu etkenleri öğrendiği temel bilgilerin üzerine kendi yetenekleri çerçevesinde canlı ve cansız nesnelere çizerek, deneyerek, pratik yaparak tecrübe etmesi onun bu alanda yapabileceklerinin en temelini oluşturur.

Siluetin veya kumaş kıvrımlarının daralan, sıkışan, kavisli ve gölgede kalması gereken kısımlarının bastırılarak çizilmesi, çizgiye kalınlık ve incelik anlamında değer (valör) verilmesi, tonlama yapılması, ışık gölgenin çizgi ile oluşturulması, tarama, modle veya fünez kullanılarak derinlik verilmesi, yeri geldiğinde rakursi (kısa görüntü) kullanılması; form ve biçimlerin zemin üzerinde yerleştirilmesi ve çizimi oluşturan biçimlerin fona bağlanması gibi öğelerin kompozisyon kuralları dâhilinde düzenlenmesi, yerleştirilmesi gibi daha pek çok ince detay, uzun süreli çalışmalar ve denemeler neticesinde mümkün olabilmektedir.

Desenin temeli olan çizgi ve çizim teknikleri, tekstil ve moda tasarımında anatomik yapı özelliklerine göre çalışılabilecek figür (siluet) çizimine temel oluşturur. Siluet oluşturmak ve oluşturduğu bu siluet üzerinden giysi tasarımı yapabilmek, moda resmi ve illüstrasyonu ile moda resmi derslerinin ana konusudur. Siluet, insanı gözlemleyerek, hareket halindeki anatomik yapısının dış görünümdeki etkisini, yalın çizgiler ve farklı boyama teknikleri ile sanatsal olarak ifade edebilmektir. Tekstil ve moda tasarımında siluet elde edebilmek, öncelikle insan anatomisini doğru çizmekle başlamalıdır. İnsan anatomisini iyi ve doğru çizebilmek de iyi bir gözlem yeteneğine sahip olmak, doğru görebilmek, model orantılarını göz ve beyinle yakalayarak doğru

ölçü olarak kâğıda aktarabilmekle mümkündür. Kuvvetli bir bakış açısıyla sağlam bir desen çizimine sahip olabilme becerisinin ardından, farklı boyama tekniklerini giysili veya giysisiz silüet üzerine çalışabilmek de, bu alan için önemlidir.

Desen dersi kapsamında figür çiziminin ardından öğrencinin çizdiği figür üzerinden kendi silüetini oluşturabilmesi, istikrarlı bir çalışma planı gerektirir. Moda resmi ve illüstrasyonu veya moda resmi dersleri kapsamında farklı yöntemlerle silüet oluşturma teknikleri öğrencilere verilmektedir.

Öğrenci desen ve / veya moda resmi ve illüstrasyonu derslerinde silüet çizimini, farklı tuşeli (dokulu) kumaş çizimlerini ve giydirilmiş figür çizimlerini farklı çizim ve boyama teknikleri ile boyayabilmeyi öğrenmelidir. Kumaş dokusunun dantel, kadife, kaşe, organze ipek, petek tül, keten, örme gibi farklı strüktürlere sahip dokuma veya örgü yüzeylerin genel görüntüsünün, farklı çizim ve boyama teknikleri kullanılarak, farklı kâğıt cinsleri üzerine farklı boya malzemeleri ile teknik çalışmak, bol miktarda uygulama yapmak gereklidir. İyi bir moda illüstratörü veya moda desinatörü olabilmek için, bu çalışmaların aksatılmadan sürekli yapılması gerekir. Uygulama yapılmadığı zaman el melaikesinin gerilediği ve hatta uzun zaman çalışılmadığında elin durması kaçınılmazdır.

Görüldüğü üzere moda resmi, desen ve moda resmi ve illüstrasyonu derslerinin tekstil ve moda tasarımı derslerine çok fazla katkılarının olduğu aşikârdır. Ancak konular bu anlatılanların ötesinde çok daha detaylı ve geniştir. Tekstil ve moda tasarımı alanında çizebilmek, renklendirebilmek, yeri geldiğinde çizimlere farklı tekstil malzemeleri ekleyerek üçüncü boyuta getirebilmek, giysi şeklinde sunabilmek, daha da ötesi belli bir temadan yola çıkarak çizimlerin üzerine uygulama kalıp tasarımlarını da çalışarak biçki, dikiş ve süsleme tekniğini desteklemek ve bu şekilde

hikâyesi ile birlikte koleksiyon hazırlamak, sağlam bir alt yapının üzerine, uzun bir tasarım, çizim ve uygulama süreci gerektirir.

Nur Sezgin'in konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Belirlenen program çerçevesinde bir temel eğitim veriliyor ama bunu ileriye taşımak adına çeşitli projelerin eklenerek, geliştirilmesinin şart olduğunu düşünüyorum.

Yapılan görüşme sonucunda; Mustafa SOYDAN'ın gelişen teknoloji ile çok fazla illüstratör keşfedilebilir olmasından dolayı Türkiye'deki eğitim sisteminin bu hıza yetişemediği ve geride kaldığını, yetersiz olduğunu belirtmiştir. Yiğit ÖZÇAKMAK, içerik açısından dersleri tatmin edici bulmadığını belirtirken, Mehmet AĞAR ise; bu yeterliliğin dersi veren öğretmen ile de ilgili olduğunu söylemekle birlikte, öğrenmenin öğrencinin de emeğine bağlı olduğunu vurguluyor ve illüstrasyon derslerinin öğrenciyi tam anlamıyla yönlendiremediği için yetersiz kaldığını belirtmiştir. Mine AYDOĞAN, konuya üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilen illüstrasyon derslerinin yeterliliği şeklinde değil yeterli olabilmesi için ne gibi bir yol izlenmeli şeklinde yaklaşmış olup, yeterli bir eğitim sürecinin zahmetli ve emek isteyen bir yol olduğunu belirtmiş, sağlam bir alt yapı üzerine, uzun bir tasarım, çizim ve uygulama süreci gerektiğini ifade etmiştir. Nur SEZGİN, temel bir eğitimin verildiğini fakat çeşitli projeler ile desteklenerek geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

3.2.3. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Tekstil Sektöründe Tüketimin Artması İle Moda İllüstrasyonuna İhtiyaç Duyulması Arasındaki Etkileşim İle İlgili Görüşleri

Görüşme formundaki, tekstil sektöründe tüketimin artması ile moda illüstrasyonuna ihtiyaç duyulması arasında bir etkileşim var mıdır?, şeklindeki üçüncü soruya katılımcıların verdikleri cevaplar, tekstil sektöründeki tüketim artışı ile moda illüstrasyonuna duyulan ihtiyacın artış gösterip göstermediği ile ilgili görüşleridir.

Mustafa Soydan'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Moda illüstrasyonu açıkcası tercih edilen bir alan değil. Zaten tercih edilme sebebi günümüz şartları yakalanamadığı içindi. Şu zamandaki konumu ise daha çok show ve sanatsal yarardan öteye gidemiyor. Süreç olarak bakarsak, bilinen moda illüstrasyonu, olmayan bir tasarımın gözle görülür, sunulabilir halini görebilmek içindi. Şu anki aşamada ortaya çıkma sebebi daha çok marka değerini arttırmak ya da show amaçlı, içeriği zenginleştirme amaçlı tercih edilen bir yöntem oldu.

Yiğit Özçakmak'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Modern dönemde tekstil sektöründe moda illüstrasyonu tamamen etkisini kaybetmiştir. İllüstrasyon yerine teknik çizimler, numune modeller, örnek görseller vs. kullanılıyor. Bu nedenle iki durum arasında var olan bir etkileşim bulunmamaktadır.

Mehmet Ağar'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Tekstildeki tüketim çılgınlığı elbette ki beraberinde farklılaşmayı da beraberinde getiriyor, her ne kadar trend markalar bunun başını çeksede, sektörde her

marka hem yarış halinde hem de birbirinden ayrılmak için çeşitliliği ister istemez daha fazla arttırıyorlar. İllüstrasyon da bu araçlardan bir tanesi.

Mine Aydoğan'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Ülkemizde, geleceğin önemli meslek dallarından sayılacak, moda illüstrasyonu ve moda illüstratörü konuları, bu gün itibarı ile gelişme ve ilerleme sürecindedir. Hazır giyim sektörü veya küçük çaplı bazı tekstil işletmeleri, bilgisayar teknolojilerinin getireceği yeniliklerin, geleceğin tekstil sektöründe görülebilecek değişim ve gelişiminin farkında olduklarından, alanlarında dijital teknolojinin sunduğu olanakları kullanmaya başlamışlardır. Türkiye'de tekstil sektörünün köklü ve büyük tekstil firmaları başta olmak üzere yine bu sektörlerin tasarım, desenleme, kalıp, üretim vb. gibi farklı departmanlarında, illüstrasyonun gerekliliği ve önemi kavranmış, kullanımına da başlanmıştır. Sektör işverenleri de, bünyelerinde bilgisayar teknolojisindeki gelişmeleri takip eden ve konusunda uzmanlaşmış tasarımcılarla, moda illüstratörleriyle çalışabilme arayışı içine girmişlerdir. Böylelikle, günümüzde tekstil endüstrisinin birçok alanında moda illüstratörleri çalışmalarını sürdürmektedirler.

Nur Sezgin'in konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Tekstilde üretimi gerçekleştirmeden önceki en önemli süreçlerden biri, hatta ilki tasarımdır, tasarım ise tasarımcının hayal gücüne ve tarzına bağlı bir yorum ve stille ortaya çıkar. Bu aşamaya gelindiğinde bir moda illüstrasyon tasarım çalışması hikayesi oluşmuş ve üretim öncesi ama üretime yön verecek ilk adım atılmış olur. Moda tasarım alanında, tüketim talepleri karşısında üretim faaliyetinin artması ve buna bağlı olarak üretimin de hayata geçirilmeden önceki ilk işlem basamağının tasarım, tasarımı da şekillendiren görselin illüstrasyon ve teknik çizim olduğunu,

doğal olarak moda tüketimi ile orantılı olarak artan moda illüstrasyonu ve moda illüstratör meslek grubu çalışanı ihtiyacının önemini belirtmek gerekir.

Yapılan görüşme sonucunda; Mustafa SOYDAN, moda illüstrasyonunun marka değerini arttırmak yada şov amaçlı, içeriği zenginleştirme amaçlı kullanıldığını, tekstil sektöründeki tüketimin artması ile doğru orantılı bir şekilde talebin artmadığını ve tercih edilen bir alan olmadığını belirtmiştir. Yiğit ÖZÇAKMAK, illüstrasyon yerine teknik çizimler, numune modeller, örnek görsellerin kullanıldığını ve moda illüstrasyonuna talebin arttığından söz edilemeyeceğini, Mehmet AĞAR, tüketim çılgınlığının farklılaşmayı beraberinde getirdiğini ve markaların yarış halindeyken bir araç olarak görülen illüstrasyonun da çeşitliliği arttırmak için daha fazla kullanıldığını belirtmiştir. Mine AYDOĞAN, Türkiye’de tekstil sektöründe firmaların illüstrasyonun gerekliliğini ve önemini kavramış olduğunu, dolayısı ile kullanımına başlamış olduklarını, tekstil endüstrisinin birçok alanında moda illüstratörlerinin çalışmalarını sürdürdüklerini ifade etmiştir. Nur SEZGİN, moda alanında tüketim taleplerinin artması sonucu üretim faaliyetinin de artacağı ve buna bağlı olarak ilk işlem basamağı olan tasarım, tasarımı şekillendiren görsel; illüstrasyon ve teknik çizim olması dolayısıyla moda tüketimi ile orantılı artan illüstrasyonun öneminden bahsedilebileceğini belirtmiştir.

3.2.3.1. Görüşme formundaki, ‘Tekstil sektöründe tüketimin artması ile moda illüstrasyonuna ihtiyaç duyulması arasında bir etkileşim var mıdır?’ şeklindeki üçüncü soruda geçen, tekstil sektöründeki tüketimin artması, ifadesi ile ilgili bilgi;

Soruda geçen, tekstil sektöründeki tüketimin artması, ifadesi ile ilgili araştırma sonuçları şu şekildedir:

Tekstil sektöründeki sistem, moda akımlarının çabuk eskiyen ürünlerden hemen yeni ürünlere hızlı geçişler yaparak ürünlerin ömrünü kısaltıp, yeni müşteriler amaçlamaktadır. Hızlı moda sayesinde, geçmiş dönemlerde yılda 2 sezon yeni ürün sunulurken, günümüzde çok sık yeni ürün satışa çıkartılarak, müşteri tüketime itilmektedir. Bunun yanı sıra tüketicide daha fazla satın alma alışkanlığı oluşturan düşük fiyatla satılan ürünler sayesinde tüketim artmıştır. (Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, 2017, s. 115)

3.2.4. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Moda İllüstrasyonunun Türkiye'deki Yeri ve Geçmiş İle Günümüz Arasındaki Gelişimi İle İlgili Görüşleri

Görüşme formundaki, moda illüstrasyonu, Türkiye'deki yeri açısından nerededir ve geçmiş ile günümüz arasında gelişme göstermiş midir?, şeklindeki dördüncü soruya katılımcıların verdikleri cevaplar, Türkiye'de moda illüstrasyonunun geçmişten günümüze bir gelişme gösterip göstermediği ile ilgili görüşleridir.

Mustafa Soydan'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Benim bu alanda çalışmalar yapmaya başladığım zamanlar moda dergileri bile bunun ne olduğunu ne işe yarayacağını bilmiyordu. Şu an en azından ne olduğunu öğrenmeye başladılar. Kabul görmeye başladık diyebilirim, ama önümüzde çok yol var.

Yiğit Özçakmak'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Türkiye'de profesyonel olarak bu işi yapan bir elin parmağını geçmeyecek insandan söz edebiliriz ki, biz de illüstratör olarak kendimizi tanımlıyoruz. Çok ufak bir ilerlemeden bahsedilebilir ama kayda değer bir gelişme yaşanmamıştır.

yöntemlerin, yeniliklerin değişimini de takip ederek yeni üretim teknolojilerini aramaya ve keşfetmeye, yeni tecrübeler kazanmaya doğru yol alır.

Dijital tekniklerin tekstil sektörünün baskı, dokuma, desenleme, giysi tasarımı gibi farklı alanlarında sunduğu avantajlar sayılamayacak kadar çoktur. Karmaşık ayrıntıların çözümlenmesi, sınırsız renkte baskılama imkânları, fikirlerin tamamlanmış kıyafetlere hızla ve çok alternatifli aktarılabilir olması, desenlemede renk ve biçim sonsuzluğu gibi önemli unsurlar, tekstilde üretim sürecini kolaylaştıran, yaratım sürecine çok fazla katkıda bulunan avantajlardır.

Nur Sezgin'in konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Zamana bağlı olarak yeni eklenen, işlerlik katan her şey gelişmeye yardımcı olur. Doğal olarak geçmişten bugüne gelişen, ilerleyen her şey gibi moda illüstrasyonu da yeni materyaller, malzemeler, bilgisayar programları ile oldukça yol kat etmiştir. Bunda, Türkiye'den çıkan illüstrasyon sanatçıların kendilerini geliştirmelerinin rolü büyüktür.

Yapılan görüşme sonucunda; moda illüstrasyonun Türkiye'deki yeri ve geçmiş ile günümüz arasındaki gelişimi ile ilgili; Mustafa SOYDAN, moda illüstrasyonunun kabul görmeye başladığını fakat daha çok yol kat edilmesi gerektiğini, Yiğit ÖZÇAKMAK, Türkiye'de moda illüstrasyonu yapan kişi sayısının çok az olduğunu, ufak bir ilerlemeden söz edilebileceğini fakat kayda değer bir gelişme olmadığını, Mehmet AĞAR, dünyada moda illüstrasyonunun markalar tarafından sanatsal bir şov aracı olarak kullanıldığını fakat Türkiye için böyle bir durumdan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. Mine AYDOĞAN, günümüzde dijital teknolojinin tekstil sektörüne sunduğu imkanlar gibi moda illüstratörlerine de sunduğu avantajlar sayesinde sanatçıların yenilikleri takip ettiklerini, yeni tecrübeler kazandıklarını ve bu anlamda

geliştiklerini, Nur SEZGİN, yeni materyaller, malzeme ve bilgisayar programları ile oldukça yol kat edildiğini ifade etmiştir.

3.2.5. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Moda İllüstrasyonunun Müşteri ve Tasarımcı Arasında Kısıtlı Bir Yerde Olup Olmadığı İle İlgili Görüşleri

Görüşme formundaki, moda illüstrasyonu müşteri ile tasarımcı arasında kalmış kısıtlı bir yerdedir, ifadesi sizce doğru mudur? Neden?, şeklindeki beşinci soruya katılımcıların verdikleri cevaplar, Türkiye’de moda illüstrasyonu kullanımının, kısıtlı kalmış olup olmadığı ile ilgili görüşleridir.

Mustafa Soydan’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Kesinlikle doğrudur, daha önceki sorularda cevabını vermiştim. Amacım bu alandan çıkarıp daha farklı alanlarda yer bulmasını sağlamak.

Yiğit Özçakmak’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Moda illüstrasyonundan kastınız; sadece tekstil ürününü betimleyici görsel ise doğrudur. Fakat daha kapsamlı, bir hikayesi olan moda illüstrasyonu, pazarlama projelerinde ve daha farklı birçok alanda kullanılarak geniş kitlelere ulaşabilir.

Mehmet Açar’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

İyi bir çalışmada ürün, fikirden üretime kadar bütün aşamaları tasarlandığında tasarımcı ile müşteri arasında kısıtlı kalmayabilir. Elbette ki bunun dışında fiyat, işlevsellik, kalite vs. gibi birçok etkenden ötürü kullanım açısından kısıtlı da kalabilir.

Mine Aydoğan’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Tekstil tasarımcılarını, yaratıcılıklarının farklı boyutlarını keşfetmeye yönlendiren bilgisayar yazılımlarının kullanım imkanları günümüzde Adobe Photoshop (imaj işleme), Adobe Illustrator programı - Freehand (çizim), gibi farklı çizim ve illüstrasyon programları olarak adlandırılırlar. İllüstrasyonun hazırlanmasında geleneksel yöntem ve teknikler ile birlikte bilgisayar tabanlı görüntüyü bir arada kullanan illüstratör, tekstil pantonesinden de faydalanarak farklı renklendirme tekniklerinin yanı sıra, renk skalasını, kumaş skeçlerini ve en önemlisi hatasız ve doğru yapılmış teknik çizimlerini ekler. Bu şekilde sektöre görsel dokümanlarla zenginleştirdiği profesyonel çizim föyleri ve prototipler hazırlar. İyi bir moda illüstratörü tüm bu bilgilere haiz olma durumunda müşteri ile tasarım ve imalat aşamalarında yönlendirme açısından verimli olabilir. Bu durum olmadığında sorunuzdaki durum. Moda illüstrasyonu müşteri ile tasarımcı arasında kalmış, kullanımı açısından kısıtlı kalabilir, ifadesi doğru olabilir.

Nur Sezgin'in konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Bu kadar sınırlı bir algı oluşturmanın doğru olduğunu düşünmüyorum. Çoğu kere müşteri, illüstrasyonunu gördüğü, beğendiği tasarımcıya ulaşmak ister ama eğer kişiye özel bir tasarım isteniyor ise. Böylece uygun olanın tasarımcı ve müşterisiyle birlikte kararlaştırılması adına illüstrasyon, adeta bir yol haritası gibi çıkar ortaya. Bu bir seçenektir. Diğerisi ise; eğer illüstrasyonu yapan tasarımcı, özel değil sektör bazında bir yer aldıysa; zaten tasarımcı - müşteri ilişkisi direkt olmayacaktır. Dolayısıyla illüstrasyon, ikisi arasında kalmayacaktır. Bu durumda illüstrasyon, yanında teknik çizimle birlikte üretim elemanları tarafından model ürüne dönüşebileceğine göre, tasarımcı ile üretici sektör arasında olacaktır, yani dar değil, geniş açılı bir bağlantı zinciri olduğunu düşünmek gerekir, illüstrasyon adına.

Yapılan görüşme sonucunda; moda illüstrasyonu müşteri ile tasarımcı arasında kalmış, kullanımı açısından kısıtlıdır, ifadesi ile ilgili; Mustafa SOYDAN, kesinlikle doğru olduğunu, Yiğit ÖZÇAKMAK, tekstil ürünü betimleyici görsel için kısıtlı ifadesinin uygun fakat daha kapsamlı ve hikayesi olan moda illüstrasyonlarının, pazarlama projelerinde ve farklı alanlarda kullanımı söz konusu ise kısıtlı kalmayacağını belirtmiştir. Mehmet AĞAR, fikirden üretime kadar bütün aşamaların tasarlanması sonucu kısıtlı kalmayabileceğini ek olarak; fiyat, işlevsellik gibi birçok etken sebebi ile kısıtlı kalabileceğini de eklemiştir. Mine AYDOĞAN, bilgi sahibi ve donanımlı bir moda illüstratörünün müşteri ile tasarım ve imalat aşamalarında verimli olabileceğini fakat tam tersi bir durum söz konusu olduğunda kısıtlı ifadesinin doğru olabileceğini ifade etmiştir. Nur SEZGİN ise, dar değil geniş açılı bir bağlantı zinciri olduğunun düşünülmesi gerektiğini; kısıtlı ifadesi gibi sınırlı bir algının doğru olmadığını ifade etmiştir.

3.2.6. Görüşme Yapılan Katılımcıların, Moda İllüstrasyonunu Daha Fazla Tanıtmak, Duyurmak İçin Yapılabilecekler İle İlgili Görüşleri

Görüşme formundaki ‘Türkiye’de moda illüstrasyonunu daha fazla tanıtmak ve duyurmak için ne gibi bir yol izlenebilir?’ şeklindeki altıncı soruya katılımcıların verdikleri cevaplar, Türkiye’de moda illüstrasyonunun kullanımının kısıtlı kalmış olup olmadığı ile ilgili görüşleridir.

Mustafa Soydan’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Markaların bilindik reklam tekniklerinin arasına sanatsal bir alan olarak illüstrasyonu da ekleyerek daha fazla yer bulabiliriz.

Yiğit Özçakmak’ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Büyük ön plana çıkan projelerde illüstrasyonlar kullanılarak sektörde yaygınlaşabilir, sosyal medya üzerinden kişilere ulaşıp ilgileri çekilebilir. Bunların dışında yapılabilecek çok da fazla bir şey olduğunu düşünmüyorum.

Mehmet Ağar'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Türkiye'de moda illüstrasyonunu daha fazla duyurabilmek sanırım moda sektöründe öncü markaların, tüketicinin hitap ettiği kesimler doğrultusunda moda illüstrasyonuna teşvik edici projeler yapmasıyla biraz daha farkındalık yaratabilmesi olası bir durum olabilir.

Mine Aydoğan'ın konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Gözlemlerime göre, son zamanlarda tasarımcı, özellikle de tekstil ve moda tasarımcısı olabilme sevdası, pek çok gencin hayali durumundadır. Moda tasarımcısı olmayı düşünen adayların birçoğu, bu işin hemen olmasını, bir çırpıda renkli artistik çizimler yaparak kendine özgü bir stil sahibi olabilmeyi istemektedirler. Hatta bunun da ötesinde, hayalindeki giysiyi çizip, kesip, dikmeyi, kendi markasını yaratmayı planlamaktadırlar. Son zamanlarda moda evi açma sevdası ve buna bağlı “tasarımcı, stilist, modacı, stil danışmanı oldum(!)” gibi durumlar ne yazık ki çok fazla gündemde olmaya başlamıştır. Unutulmamalıdır ki, tekstil ve moda sektöründe, uygulanabilir ve kullanılabilir (işlevsel) estetik tekstil ve moda tasarımı ürünleri ortaya çıkarabilme yolculuğu, sanıldığı kadar basit, kolay ve sıradan değildir.

Hayal gücü, not alma, sergileri, galerileri gezme, gündemi, güncel konuları takip etme, insanları, hayatın, her şeyin sürekli farkında olma, hayatın görünen ve görünmeyen renklerini etüt etme, farklı tekniklerle eskizleme, görsel bellek arşivini sürekli güncelleyerek depolama, imgesel (hayalden) tasarımlar yapabilmek için çok

iyi gözlemlene ve sürekli çalışma gibi temel bazı kriterler, doğru ve yerinde çizim yapabilmenin alt yapısını, temelini oluşturur.

Emil Nolte, ‘Sanatçı, deneyimini sanat eserine dönüştürürken sürekli alıştırma yaparak, malzemelerini nasıl kullanması gerektiğini öğrenir. Sanatta belli ve kesin kurallar yoktur; her bir sanat eserinin kuralını sanatçının kişiliği, üslubu ve hedefi belirler...’ sözleriyle konuya ne kadar geniş açılardan bakılabileceği hususuna açıklık getirmiştir.

Nur Sezgin’in konu ile ilgili görüşü şöyledir:

Bunu en iyi gerçekleştirebilecek olan bireysel yaklaşımlardan daha çok, kurumsal yaklaşımlardır. Örnek olarak moda tasarım bölümü olan eğitim kurumları, özellikle bu daldaki üniversite bölümleri çeşitli duyuru, ilan, yarışmalarla, tasarımları ve tasarımcıları tanıtan defileler organize ederek, sergi ve seminerler, workshoplar düzenleyerek oldukça etkili tanıtımlar yapabilirler.

Yapılan görüşme sonucunda; moda illüstrasyonunu daha fazla tanıtmak, duyurmak için yapılabilecekler konusunda; Mustafa SOYDAN, reklam tekniklerinin arasına eklenebileceğini, Yiğit ÖZÇAKMAK, büyük projelerde kullanılarak ön plana çıkarılabileceğini ve sosyal medyadan yararlanılabileceğini, Mehmet AĞAR, öncü markalar için teşvik edici projeler yapılarak moda illüstrasyonunun farkına varılabileceğini belirtmiştir. Mine AYDOĞAN, bu yolculuğun sanıldığı kadar basit ve sıradan olmadığını, hayal gücü, güncel konuları takip, farklı teknikler ile eskiz çalışmaları yapmak, gözlem ve sürekli çalışmanın yerinde çizim yapabilmek için temeli oluşturduğunu ve çalışmaların duyulmasında sanatçının hedefinin, kişilik ve üslubunun önemini vurgulayarak, sanatçının kendisine bağlı olduğunu belirtmiştir. Nur SEZGİN ise, bireysel yaklaşımdan çok eğitim kurumları, üniversitelerin duyuru,

ilan, yarışma, sergi, seminer, workshoplar düzenleyerek etkili tanıtımlar yapabileceklerini ifade etmiştir.

3.3. Görüşme Yapılan Katılımcılar

Görüşme yapılan katılımcılardan; Mustafa SOYDAN, Yiğit ÖZÇAKMAK ve Mehmet AĞAR ile ilgili bilgiler, Türkiye’den, Günümüz Moda İllüstrasyon Sanatçıları ve Moda İllüstrasyonlarından Örnekler (Bakınız: 3.1.1.) başlığı altında verilmiştir. Mine AYDOĞAN ve Nur SEZGİN ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

3.3.1. Mine Aydoğan

2002 yılında Akdeniz Üniversitesi Serik Gülsün Süleyman Sural Meslek Yüksekokulu Moda Tasarımı Programı’nda (eski adıyla A.Ü. Serik MYO. Teknik Bilimler Bölümü / Kostüm Tasarımı Programı) Öğr. Gör. ve Program koordinatörü olarak göreve başlamış ve hala devam etmektedir.

Alanına ve çalışmalarına yönelik çok sayıda karma sergilere katılmış olan Mine Aydoğan, yedi adet kişisel sergi açmıştır. Batık tekniği ve Türk ebru sanatı üzerine workshoplar düzenlemiştir. Batık tekniği ile hazırladığı Osmanlı Minyatürleri ve İznik çini desenli iki giysi tasarımı Türkiye birinciliği (1997), Türkiye ikinciliği (2001) ödüllerine layık görülmüştür. Antalya / Alanya’da Uluslararası İpek Böcekçiliği ve İpekli Dokumalar Sempozyumunda Alanya Yöresi İpek Kozası ve İpekli Dokumlardan Yapılan Hediyelik Eşya Tasarım ve Üretimi Yarışmasında, İpek Üzerine Tarihi Alanya, konulu batık tekniği ile çalıştığı giysi tasarımı ile ikincilik ödülü almıştır. (Ekim 2011)

Resim 120. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon alışmalarından 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 121. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon alışmalarından 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 122. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 123. Mine Aydoğan Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 4.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

3.3.2. Nur Sezgin

2000 senesinden beri Marmara Üniversitesinde dönemsel öğretim görevlisi olarak görev yapmış olup, sektörle bağıını koparmamış bir eğitimci olmanın kendisine katkısı olduğunu belirtmiştir. Seminerlere katılan, çeşitli firmalara koleksiyon hazırlama süreçlerinde tasarım danışmanlığı yapan Nur Sezgin moda tasarım alanında 4 kitap yazmıştır.

Resim 124. Nur Sezgin Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 1.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 125. Nur Sezgin Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 2.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

Resim 126. Nur Sezgin Moda İllüstrasyon Çalışmalarından 3.

Kaynak: Sanatçının Kişisel Arşivinden

4. SONUÇ

İnsanlık var olduğu sürece örtünme ihtiyacı ile birlikte, giyim de her zaman var olacak ve zaman ile birlikte değişim süreci içerisinde bulunacaktır. Modanın gelişim ve değişimi ile birlikte, heyecan verici şekilde, moda illüstrasyonu da, sanatçıların farklı şekillerde yorumladıkları moda çizimleri ile izleyiciye sunulmaktadır.

Bu araştırmada; illüstrasyon, Türkiye’de illüstrasyonun tarihçesi, çeşitleri, günümüzde etkin çalışmaları ve çalışmalarından örnekler ile Türk illüstrasyon sanatçılarından bazıları, moda, moda illüstrasyonu, moda illüstrasyonunda kullanılan yöntemler ve moda illüstrasyonunda kullanılan farklı silüet tipleri; klasik oranlardaki silüetler ile karşılaştırılarak incelenmiştir. Geçmişten günümüze modanın gelişim serüveni ile paralel olarak; moda illüstrasyonlarının, çizildiği dönemin çizgilerini taşımakta olduğu ve o dönemin modasını yansıttığı göz önünde bulundurulmuş olup, Türk moda tarihinin geçmişten günümüze incelenmesi, Türkiye’de Moda İllüstrasyonu’nun Gelişimi başlığını desteklemiştir.

Moda illüstratörleri ve akademisyenler ile yapılan görüşmelerde; Türkiye’deki illüstrasyon sanatçılarının, moda illüstrasyon alanına yaptıkları katkılar hakkında ağırlıklı olan görüşler; Türkiye’de sayı olarak fazla moda illüstratörü bulunmaması ile birlikte sanatçıların gelişim sürecinde olan moda illüstrasyonuna katkıda buldukları yönünde olmuştur. Türkiye’deki üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilen illüstrasyon derslerinin yeterliliği ile ilgili ağırlıklı olan görüşler; yetersiz olduğu yönündedir. Tekstil sektöründeki tüketim artışı ile moda illüstrasyonuna duyulan ihtiyacın artış gösterip göstermediği ile ilgili, katılımcıların görüşleri ağırlıklı olarak; ihtiyacın artış gösterdiği yönünde olup, moda illüstrasyonunun, Türkiye’deki yeri ve

gelişimi ile ilgili katılımcı görüşleri; gelişme kaydettiği fakat, gelişmiştir denilemeyeceği ve gelişme sürecinin devam ettiği yönündedir. Moda illüstrasyonu müşteri ile tasarımcı arasında kalmış kısıtlı bir yerdedir, ifadesi ile ilgili ağırlıklı olan görüşler; ifadenin doğru olduğu, farklı alanlarda kullanıma açılarak bu kısıtlı yerden çıkabileceği ve geniş kitlelere ulaşabileceği yönündedir. Katılımcıların, Türkiye’de moda illüstrasyonunu daha fazla tanıtmak ve duyurmak için yapılabilecekler ile ilgili görüşleri; markalar ile birlikte çalışılabileceği, büyük projelerde moda illüstrasyonlarına yer verilebileceği, sosyal medyanın gücünün kullanılabilmesi ve bu alanda sergiler, seminerler, yarışmalar düzenlenebileceği yönündedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; Türkiye’de moda illüstrasyonu için gelişmiş bir sanat dalı demek doğru olmamak ile birlikte, moda ile doğru orantılı, sürekli değişim içinde olup, tüketici toplum destekli olarak da geliştiği göz önünde bulundurulduğunda; ihtiyaç duyulan ve gelişmeye açık bir alandır. Türk moda illüstratörlerinin daha fazla desteklenerek, isimlerinin dünyaca ünlü markalar ile birlikte anılmasını sağlamak için çaba ve zamana ihtiyaç olduğu söylenebilir. İllüstrasyon sanatının bir dalı olan moda illüstrasyonu, Türkiye’de ilk ortaya çıktığı dönemlere nazaran gelişmiş olup, ilgisinin dışında fazla bilinmeyen ve gelişmiş olmayan bir sanat dalımızdır.

Marka değerini arttırmak ya da şov amaçlı kullanılacak, daha ortada olmayan tasarımın, gözle görülür halini bize sunan moda illüstrasyonu, Türkiye’de, gelişme ve ilerleme sürecinin içindedir denilebilir.

Moda illüstrasyonu alanında daha fazla öğrenciyi teşvik etmek anlamında Güzel Sanatlar Fakülteleri’nde verilen, illüstrasyon derslerinin saatlerinin artırılması teşvik edici olacaktır.

Yabancı moda illüstratörlerinin elde ettikleri ün ve Türk moda illüstratörlerine kıyasla daha geniş iş olanaklarına sahip olma sebeplerinden birisi; sosyal medyanın gücünü kullanarak, dünyaca ünlü sanatçılar ve tanınmış kişiler ile etkileşim halinde olmaları ve bu sayede daha tanınır hale gelerek; moda illüstrasyon sanatını daha fazla kitleye duyurmuş olmalarıdır. Türkiye’de de benzer çalışmalar yapılarak, günümüz internet çağında, sosyal medyanın gücünün kullanılması; moda illüstrasyon sanatının duyurulmasında etkili olacaktır.

Sanata destek kapsamında; moda illüstrasyonunun uygulanabileceği alanların, konu ile ilintili olması halinde gerek duyulması sonucunda; kısıtlı kalması söz konusudur, farklılık ve yenilik istenilen pazarlama projelerinde, talep edilmesi ile birlikte; kısıtlı alanından çıkarak, daha fazla kitleye ulaşabilmesi, duyurulabilmesi sağlanabilir.

Eğitim ile başlayan bu serüvende, iş hayatında moda illüstratörlerine hak ettikleri değer, iş imkanı verilerek, ülkemizdeki yetenekli sanatçılarımızın bu alanda daha fazla üretip, daha fazla iş yapmalarına teşvik sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abakay, S. (2010). *Moda Tasarımcısı, Moda Fotoğrafçısı ve Moda Editörü Üçgeninde Tasarım*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Açıkgöz, S. (2007). *Sanat Eğitiminde İllüstrasyon*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, (2017). *Cilt 1, Sayı 3*.
- Arıç, S. (2007). *Kültürle Yaradıcılık ve İllüstrasyon Dergisi, Türklerde Kıyafetin Kısa Tarihi*, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Armstrong, J., & Armstrong, W. (2012). *Fashion Design Drawing Course*. London: Thames & Hudson Ltd.
- Atabey, Z. (2010). *Basın İlanı Tasarımlarında İllüstrasyonlar ve Vektörel İllüstrasyon Tekniğinin Uygulanması*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Barber, B., (2004). *Çizimin Sırları 1*. İstanbul: Mira Yayıncılık.
- Barber, B., (2017). *Kolay Çizim Projeleri*. İstanbul: Profil Kitap Yayıncılık.
- Baş, N. (2004). *Moda İllüstrasyonu Stilizasyon*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Berger, J. (1995). *Görme Biçimleri*. Ankara: Metis Yayınları.
- Büber, N. (2012). *Günümüz Bazı Modacıların 15. YY ve 16.YY Osmanlı Saray Kumaşlarının Desen, Renk ve Kompozisyon Özelliklerinden Etilenerek Yaptıkları Yeni Koleksiyonlar*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cerver, F., A. (2005). *Yeni Başlayanlar İçin Çizim Teknikleri*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Çıtav, N. (2015). *Kültürler Arası İletişim ve Afişte İllüstrasyon Sanatı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Dereboy, E., J. (2008). *Moda ve 100 Yılın Moda Tasarımcıları*. İstanbul: Özel Güzel Sanatlar Stilizasyon - Moda Ltd. Şti.
- Dönmez, A. (2010). *Türkiye'deki İllüstrasyon Sanatının Gelişimi ve Önemli Temsilcilerinin Bu Alana Katkılarının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Drudi, E. (2001). *Figure Drawing For Fashion Design*. Amsterdam: Pepin Press.

Dursun, N. (2013). *Evrimleşen Grafik ile İllüstrasyon ve Animasyon İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültür Dergisi. (2014). (Sayı:60). İstanbul: Grafik Tasarım Yayıncılık.

Gümüş, B., & Kozak, Y. (2014). *Desen Çalışmaları*, Ankara: Korza Yayıncılık.

Hidalgo, M., R. (2007). *Young Fashion Designers*. Köln: Taschen GmbH.

İllüstratörler Derneği Broşürü, İstanbul.

İstanbul Ticaret Odası Seminer. (2003). *Örtünmeden Giyinmeye: Terzilik ve Modanın Dünü, Bugünü ve Yarını*.

Jones, S., J. (2013). *Moda Tasarımı*. İstanbul: Kerasus Kitap.

Kara, C. (2004). *Günümüz İllüstrasyon Sanatı*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Kaya, L. (2007). *Mesleki Eğitim Fakültesi Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Bölümü Moda Tarihi Dersi İçin Örnek Bir Model Önerisi ve İnternet Ortamına Aktarılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kızılsağak, E. (2014). NWSA - Fine Arts, *Minyatürden İllüstrasyona Tarihsel ve Güncel Bir Bakış*.

Komşuoğlu, Ş., İmer, A., Seçkinöz, M., Alpaslan, S., Etike, S. (1986). *Resim 2 Moda Resmi ve Giyim Tarihi*. Ankara: Türk Tarihi Kurumu Basımevi.

Kürşad, D. (2008). *Moda İllüstrasyonu ve Türkiye'de Moda İllüstrasyonu Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Megep. (2013). *Kitap Kapağı Resimleme*, Ankara.

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kitap%20Kapağı%20Resimleme.pdf adresinden erişildi. (24.03.2018)

Olgaç, P. (ty). *Moda Resmi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Sezgin, N. (2017). *Moda Tasarımcıları İçin Stilize Figürler ve Teknik Çözümleri*. İstanbul: Alternatif Yayıncılık.

Sezgin, N. (2018). *Stilistik ve Moda Tasarım Çizimleri*. İstanbul: Alternatif Yayıncılık.

Sorger, R., & Udale, J. (2013). *Moda Tasarımının Temelleri*. İstanbul: Literatür Yayınları.

Şahin, Y. (2009). *Müsahipzade Celal'in Moda İllüstrasyonları (20. Yüzyıl Başlarında Türkiye'de Moda Çizimleri Üzerine)*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi.

Şahin, Y. (2016-17). *Geleneksel Türk Giyim Kültürü ve 20. Yüzyıl Modasının Kesişme Noktası: Geometrik Kesim*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, Isparta.

Uçak, N. (2016). *1980'lerden Günümüze Moda ve Türkiye'de Moda Fotoğrafçılığı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uçar, N. (2012). *İllüstrasyon ve Moda*, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Üstün, G. (2010). e-Journal of New World Sciences Academy Vocational Education, *Cumhuriyetten Günümüze Toplumda ve Çalışma Hayatında Kadın, Giysilerdeki Değişimler ve Moda Faktörü*.

Vilaseca, E. (2008). *Essential, Fashion Illustration Color + Medium*. USA: Rockport Publishers.

Xiuming, C., & Haoyang, L. (2011). *Fashion Illustration*. China: Design Media Publishing Limited.